

Vergaderjaar 2013–2014

23 432

De situatie in het Midden-Oosten

Nr. 389

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 18 augustus 2014

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de brief van 7 augustus 2014 over de reactie op het verzoek om informatie over de humanitaire nood onder minderheden in Irak (Kamerstuk 23 432, nr. 386).

De vragen en opmerkingen zijn op 7 augustus 2014 aan de Minister van Buitenlandse Zaken voorgelegd. Bij brief van 14 augustus 2014 zijn ze door hem beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Eijssink

De griffier van de commissie,
Van Toor

Vragen en antwoorden

Inbreng van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie maken zich grote zorgen over de ernstige noodsituatie in het noorden van Irak. De afgelopen dagen hebben we hartverscheurende beelden gezien van hoe de barbaarse terreurbeweging ISIS kwetsbare minderheden opjaagt, vermoordt en met uitroeiing bedreigt. Ook dreigt ISIS een aantal strategische locaties in handen krijgen. Dit moet voorkomen worden.

De leden van de fractie van de PvdA vragen in hoeverre de internationale gemeenschap op dit moment in staat is om een goed beeld te vormen van de ernst en omvang van de situatie in Noord-Irak. Hoe duidt het kabinet de uitspraken van de Iraakse Minister Shia al-Sudani dat ISIS al 500 Yezidi's zou hebben gedood? Hoe duidt het kabinet berichten dat er vrouwen en kinderen levend begraven zijn en nog eens driehonderd vrouwen ontvoerd zijn en als slaven gebruikt worden? Hoe duidt het kabinet de kwalificaties van de Iraakse generaal lthwany die de situatie in het Noorden beschrijft als een «death valley», waarbij (op sommige locaties) 70% van de naar de bergen gevluchte Yezidi's al zouden zijn overleden?

1. Antwoord van het kabinet

De internationale gemeenschap is doordrongen van de ernst en de omvang van de crisis in Noord-Irak en is in voortdurend beraad over de ontwikkelingen en de juiste reactie daarop. Het kabinet beschikt niet over eigenstandige informatie die alle, zeer zorgelijke berichten waar naar verwezen wordt objectief kan bevestigen, maar het is duidelijk dat de humanitaire nood in Noord-Irak zeer hoog is. Het kabinet is van mening dat IS(IS) vermoedelijk verantwoordelijk is voor zeer ernstige internationale misdrijven, zoals oorlogsmisdrijven, misdaden tegen de menselijkheid en genocide. Het vermoeden dat zeer ernstige misdrijven zijn en worden gepleegd, noodzaakt tot inzet op preventie, het voorkomen van verdere escalatie en het bieden van hulp. De inspanningen van het kabinet zijn daarop gericht. Het kabinet is voorts van mening dat alle partijen of individuen die zich schuldig maken aan internationale misdrijven daar verantwoording voor af moeten leggen.

De leden van de fractie van de PvdA steunen de luchtacties van de VS om de bevolking in Irak te beschermen en de opmars van ISIS te stuiten. Het is goed dat andere landen, waaronder EU-lidstaten, zich nu bij deze acties aansluiten. De leden van de PvdA-fractie verwelkomen de extra bijdrage die het kabinet zegt te willen leveren in de vorm van een bedrag van 400.000 euro voor het Rode Kruis en een mogelijke bijdrage aan het strategische transport van goederen.

Gezien de urgentie, in het bijzonder gezien de uiterst penibele situatie waarin de Yezidi's in de bergen bij Sinjar zich begeven, vragen de leden van PvdA-fractie op welke termijn het kabinet voornemens is om te besluiten over de inzet van transportcapaciteit? Welke factoren spelen hierbij een rol? Is er een concreet verzoek aan Nederland gedaan? Zo ja, door wie?

2. Antwoord van het kabinet

Het kabinet steunt de acties van de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Australië om de Iraakse overheid te helpen de bevolking, in het bijzonder de Yezidi's, te beschermen. Het kabinet heeft bovendien besloten een bijdrage te leveren in de vorm van transport van tientallen parachutes, water, voedsel en honderden dekens naar de regio. Het kabinet werkt daarbij samen met de Australische luchtmacht, die de parachutes zal inzetten voor droppings van de goederen boven het Sinjar gebergte in Irak waar de nood het hoogst is. Voor verdere beantwoording van deze vragen verwijst het kabinet naar de Kamerbrief van 13 augustus 2014 (Kamerstuk 23 432, nr. 388). Aan de grote VN-noodhulporganisaties en ICRC geeft Nederland ook omvangrijke ongeoormerkte bijdragen.

Welk land of welke organisatie coördineert op dit moment de humanitaire actie? In hoeverre is er sprake van EU-coördinatie of zijn het vooral individuele lidstaten als het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk die op dit moment in actie komen? Heeft er overleg plaatsgevonden met andere EATC-leden? Zo ja, wat was daarvan de uitkomst?

3. Antwoord van het kabinet

De VN coördineert het overgrote deel van de humanitaire hulp aan de ontheemden in de verschillende getroffen gebieden in Irak. Coördinatie is essentieel om duplicatie van hulpactiviteiten en hiaten in de humanitaire hulp te voorkomen. Het vergroot de effectiviteit en efficiëntie van de hulp. De betrokken VN-organisaties, waaronder OCHA, UNICEF, UNHCR, WHO en WFP, komen in (Noord) Irak, evenals in andere landen, omwille van onderlinge coördinatie samen in het Humanitarian Country Team (HCT), waarbinnen OCHA leidend is op het gebied van coördinatie tussen de verschillende organisaties. Het Internationale Rode Kruis, de grootste hulpverlenende niet-VN organisatie in Irak, stemt haar inzet af met het VN HCT. ECHO, dat namens de Commissie verantwoordelijk is voor humanitaire hulp, doet hetzelfde en heeft onlangs een kantoor geopend in Erbil. Daarnaast heeft ECHO recent 5 miljoen EUR voor de huidige crisis beschikbaar gesteld. Daarmee komt haar totale bijdrage voor Irak in 2014 op EUR 17 miljoen.

In een ingelaste vergadering van 12 augustus 2014 heeft het Politiek en Veiligheidscomité van de EU de noodzaak benadrukt van goede coördinatie tussen de EU, EULS en partners, in het bijzonder de VN, op het gebied van humanitaire hulp.

Voor verdere beantwoording van deze vragen verwijst het kabinet naar antwoord 2.

Voor het verder terugdringen van ISIS en voor het bereiken van een duurzaam evenwicht in Irak is het van belang dat de gematigde krachten in het land, en in de regio, nu met spoed de handen ineen slaan. De internationale gemeenschap moet hen daarin steunen en alles in het werk stellen om een nog grotere humanitaire catastrofe te voorkomen.

Hoe duidt het kabinet de berichtgeving uit Bagdad dat premier al-Maliki op het moment vooral met zijn eigen positie en benoeming in derde termijn bezig is? Deelt het kabinet de opvatting van de PvdA-fractie dat alle aandacht en energie van politici in Irak zich nu moeten richten op het

voorkomen van een nog grotere humanitaire catastrofe en op het terugdringen van ISIS? Deelt het kabinet de opvatting dat onder de huidige omstandigheden de Iraakse president Masum alle steun verdient in zijn streven naar een regering van nationale eenheid? Zo ja, op welke wijze probeert de EU, samen met andere partners, invloed op de situatie uit te oefenen?

4. Antwoord van het kabinet

Het kabinet acht de recente uitlatingen van demissionair premier Maliki niet bevorderlijk voor het politiek proces in Irak. De Iraakse president Fuad Masoum heeft inmiddels Haider al-Abadi, een partijgenoot van Maliki, als kandidaat voor het premierschap aangewezen. Het kabinet verwelkomt deze stap, net als de EU en de Verenigde Staten en hoopt dat dit het begin van een meer constructief en inclusief politiek proces markeert, waarbij alle Iraakse leiders en bevolkingsgroepen moeten worden betrokken. Zowel via bilaterale als multilaterale kanalen, waaronder de EU, blijft het kabinet het belang hiervan benadrukken. De EU sprak zich hier al meerdere malen over uit, onder meer op 23 juni jongstleden tijdens de Raad Buitenlandse Zaken en op 11 augustus bij monde van Hoge Vertegenwoordiger Ashton. De EU-delegatie in Bagdad staat in permanent contact met Iraakse leiders en andere relevante spelers. Inmiddels begint duidelijker te worden dat al-Abadi ook in Irak op steun van de belangrijkste groeperingen kan rekenen, waaronder van het Iraakse leger en de belangrijkste milities. Ook relevante spelers in de regio, waaronder Saoedi-Arabië en Iran, spraken hun steun uit voor al-Abadi.

Het kabinet is het met de PvdA-fractie eens dat het terugdringen van IS(IS) en het voorkomen van verder humanitair leed de hoogste prioriteiten van de Iraakse regering moeten zijn.

Bij het terugdringen van ISIS speelt de regionale regering van Koerdistan een belangrijke rol. Volgens berichten zouden de Amerikanen inmiddels Koerdische gevechtseenheden (Peshmerga) direct willen bewapenen.

Wat is de positie van het kabinet ten aanzien van directe bewapening (zonder tussenkomst van de Iraakse regering in Bagdad) van Koerdische gevechtseenheden? Heeft over deze kwestie in EU-verband overleg plaatsgevonden? Zo ja, wat was daarvan de uitkomst?

5. Antwoord van het kabinet

De VS heeft militaire assistentie aan het Iraakse en Koerdische leger opgevoerd. Het kabinet begrijpt en steunt de overwegingen van partners om de Koerdische regionale regering te bewapenen, met steun van de Iraakse regering. Indien de huidige veiligheidsdreiging voortduurt, sluit het kabinet niet uit dat Nederland in enige vorm ook een bijdrage zal leveren. Het Politiek en Veiligheidscomité van de EU heeft in een ingelaste vergadering op 12 augustus jl. het urgente verzoek voor militaire steun van de Koerdische regionale regering aan enkele EU-lidstaten besproken en stelde dat dit verzoek in nauwe coördinatie met de Iraakse autoriteiten in overweging moet worden genomen. Het benadrukte daarbij het belang van coördinatie met internationale partners.

De leden van de PvdA-fractie maken zich tevens zorgen over de regionale dreiging die van ISIS uitgaat. Zo zou Jordanië volgens ISIS-leider al-Baghdadi zijn volgende doel zijn. In het toch al instabiele Libanon is zelfs al een grensplaats veroverd.

Hoe schat het kabinet de regionale dreiging van ISIS in? Op welke wijze wordt met (bevriende) landen in de regio en met de Arabische Liga samengewerkt om de spill-over van ISIS naar andere landen een halt toe te roepen? Welke preventieve acties worden daarbij overwogen?

6. Antwoord van het kabinet

De opmars van IS(IS) laat zien dat deze groepering geen enkel respect toont voor grenzen tussen staten en voor de internationale rechtsorde. De eerdere naam van de groep («Islamitische staat in Irak en de Levant») wijst op een ambitie die de huidige grenzen van Irak en Syrië overschrijdt. De opmars van IS(IS) in Irak en Syrië is bovendien zorgelijk, omdat dit «succes» een aanzuigende werking kan hebben op (aspirant-)jihadisten. Hoe meer gebieden IS(IS) in het Midden-Oosten controleert, hoe meer ruimte hij zal hebben om zijn strijd te voeren en zijn macht te consolideren. Dit draagt bij aan de instabiliteit in de regio, niet alleen binnen Irak en Syrië, maar ook in andere landen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Het kabinet is ervan doordrongen dat actie door en samenwerking met bevriende landen, in en buiten de regio, cruciaal is om IS(IS) een halt toe te roepen. Het kabinet staat daarover in contact met verschillende partners, zowel bilateraal als in VN-verband en andere multilaterale fora.

Zoals ook eerder tussen kabinet en Kamer is gewisseld, vraagt de PvdA-fractie om de huidige dreiging die er uitgaat van ISIS te kwalificeren. Kan meer inzicht verschaft worden over met name de financiering en bewapening die volgens diverse berichtgeving uit of via andere landen in de regio aan ISIS wordt gegeven? Op welke wijze pakt de internationale gemeenschap deze «bevoorradersroutes» aan? Welke mogelijkheden ziet het kabinet om staten aan te spreken op hun verantwoordelijkheid? Welke mogelijkheden (zwarte lijst, bevroren tegoeden etc.) ziet het kabinet om niet-statelijke of individuele sponsors van ISIS aan te pakken?

7. Antwoord van het kabinet

Er zijn geen bevestigde of betrouwbare berichten waaruit blijkt dat IS(IS) financieel wordt ondersteund door statelijke actoren. Het is al langer algemeen bekend dat IS(IS) inkomsten genereert uit handel in olie (zie ook antwoord 25). Daarnaast krijgt de groep geld binnen door afpersing, het innen van belasting in gebieden die IS(IS) bestuurt en giften van private donoren. Alle inkomsten bij elkaar maken dat IS(IS) een vermogende groepering is. Dat IS(IS) over een groot aantal inkomstenbronnen beschikt, is zorgelijk. In VN-verband zijn daarom sancties ingesteld tegen de organisatie en ook in EU-verband worden verschillende acties ondernomen (zie ook antwoord 11). IS(IS) zal de inkomstenbronnen immers aanwenden om het zelf uitgeroepen «kalifaat» verder vorm te geven en dus zijn positie in de regio te versterken. Ook maken deze inkomsten het mogelijk voor IS(IS) om buitenlandse strijders aan zich te binden door hen eventueel te betalen voor hun diensten. Dit alles verhoogt de aantrekkingskracht van de groep op buitenlandse strijders, ook die uit het Westen.

Inbreng van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van regering d.d. 7 augustus en de daaropvolgende antwoorden op de Kamervragen van de collega's van de fracties van het CDA, de SGP en de ChristenUnie. Zij hebben daarover enkele opmerkingen en vragen.

Allereerst willen de leden van de VVD-fractie hun steun uitspreken voor de Amerikaanse luchtaanvallen op IS-posities. Kan de regering aangeven waarom zij zich eerder heeft uitgesproken in termen van «begrip» en niet «steun» zoals diverse Europese regeringen wel gedaan hebben? Kan de regering voorts aangeven of bekend is in hoeverre de ontsluiting van het Sinjar-gebergte, zoals gisteren gemeld, mede tot stand is gekomen na door de VS uitgevoerde bombardementen? Zijn er, naast Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, EU-landen die overwegen steun te verlenen aan de VS? In antwoord op vraag 6 en 7 geeft de regering aan dat ze onderzoekt of Nederland een bijdrage kan leveren aan het strategisch transport van goederen. De leden van de fractie van de VVD steunen dit voornemen. Kan de regering aangeven op welke basis deze mogelijke inzet zal plaatsvinden? Berust dit op een verzoek van de VS, van de Iraakse regering of van de VN?

8. Antwoord van het kabinet

Het kabinet heeft aangegeven begrip te hebben voor de behoefte aan hulp van de Iraakse regering en steunt de hulp die de Verenigde Staten de Iraakse regering biedt om de Iraakse bevolking, inclusief de minderheden die nu in het nauw zitten, te beschermen.

De Verenigde Staten hebben een aantal luchtaanvallen uitgevoerd rond Sinjar en ten westen van Erbil. Deze aanvallen hadden tot doel de vluchtelingen op en rond Sinjar te verlossen uit hun benarde positie en een humanitaire ramp te voorkomen. Ook dienden de aanvallen ter bescherming van Amerikaanse burgers. De gouverneur van het Sinjar District heeft tijdens een persconferentie op 9 augustus 2014 gemeld dat via een door Koerdische strijdkrachten opgezette en beschermde corridor ongeveer 10.000 Yezidi's geëvacueerd zijn. Onder begeleiding van Yezidi-geestelijken en Peshmerga worden mensen via bergpaden naar beneden begeleid. Naar het zich laat aanzien hebben de luchtaanvallen van de Verenigde Staten bijgedragen aan deze corridor. De situatie in het betreffende gebied is echter uiterst instabiel en de corridor is een doelwit van IS(IS)-strijders. Onderhandelingen hebben voorlopig niet geleid tot een veilige corridor.

De Nederlandse inzet vindt plaats in het kader van de gezamenlijke inspanning van de internationale gemeenschap om hulp te bieden aan de groepen die het zwaarst getroffen zijn door het IS(IS)-geweld. Zie tevens antwoord 2.

Heeft de regering kennis genomen van het beperkte statement van Hoge Vertegenwoordiger (HV) van de EU Ashton op 10 augustus? Is de regering, net als de leden van de fractie van de VVD, van mening dat dit statement zwakker is dan de beoordeling van vele lidstaten? Hoe beoordeelt het kabinet deze late en milde uitspraken van HV Ashton?

9. Antwoord van het kabinet

De verklaring van HV Ashton van 10 augustus bevat een krachtige veroordeling van het optreden van IS(IS) in Irak en vertegenwoordigt de visie van de EU. De HV is ontsteld over de snel verslechterende humanitaire situatie en stelt dat mensenrechtenschendingen en mogelijke misdaden tegen de menselijkheid voortvarend moeten worden onderzocht, zodat de daders ter verantwoording kunnen worden geroepen. Het kabinet onderschrijft dit standpunt. Ook gaat de verklaring in op de noodzaak van humanitaire toegang. Ook dat steunt het kabinet. Daarnaast heeft het Politiek en Veiligheidscomité (PVC) van de EU op 12 augustus jl. de inspanningen van de VS en partners verwelkomd om de opmars van IS(IS) te stoppen en toegang te faciliteren voor humanitaire hulp. De EU buigt zich mede op verzoek van het kabinet tijdens een ingelaste spoedzitting op 15 augustus 2014 over verdere actie.

Hoe beoordeelt de regering de uitspraken van de Iraakse premier Al Maliki van 10 augustus waarin hij geen blijk lijkt te geven van de urgentie van de opmars van IS en de trage reactie van het Iraakse leger maar vooral bezig lijkt te zijn met de benoeming van zijn derde termijn? In hoeverre acht de regering het mogelijk dat internationale druk op de Iraakse regering ervoor kan zorgen dat er alsnog een regering van nationale eenheid komt waarin ook Soennieten en (christelijke) minderheden zich vertegenwoordigd zien?

10. Antwoord van het kabinet

Het kabinet verwelkomt de benoeming van kandidaat-premier al-Abadi en blijft zich er via diplomatieke kanalen, zowel bilateraal als multilateraal, voor inzetten dat deze eerste stap resulteert in een meer constructief en politiek proces, waaraan alle Iraakse groeperingen, inclusief Soennieten en (christelijke) minderheden, deelnemen (zie ook antwoord 4).

IS heeft binnen zéér korte tijd aanzienlijke delen van Irak en Syrië weten te veroveren en zij vertoont steeds meer de kenmerken van een echte staat. Inmiddels heeft zij zelfs de beschikking over olieraffinaderijen en watertoevoer. Is het mogelijk om export van olie uit door IS bezet gebied te boycotten? Voorts zijn er geruchten over de financiering van IS (zij het nu, zij het in de afgelopen jaren) door Soennitische landen in de regio. Kan de regering een beeld geven van de (mogelijke) financieringsbronnen van IS en de mogelijkheden om die, in VN-verband, af te knippen?

11. Antwoord van het kabinet

Het kabinet verwijst naar antwoord 7 over de financiering van IS(IS).

Op 30 mei 2013 heeft een VN-sanctiecommissie, ingesteld krachtens resolutie 1267 (1999) en 1989 (2011), de bij deze resoluties horende sanctielijst gewijzigd en IS(IS) toegevoegd. Afname van olie en andere activiteiten die de financiële en economische positie van deze terroristische organisatie ten goede kunnen komen is daarmee voor alle lidstaten van de VN verboden. Dit betekent concreet dat VN-lidstaten o.a. de plicht hebben om directe en indirecte afname van olie te voorkomen, zij het door overheden, individuen of bedrijven. Het VN-monitoringsteam, ingesteld om uitvoering van resoluties 1267

(1999) en 1989 (2011) te monitoren, werkt samen met de EU, de OVSE en Interpol. Inzet hierbij is om de sancties zo effectief mogelijk vorm te geven en om nationale overheden te alerteren dat geconstateerde afnames van olie gestopt worden. De VN-Veiligheidsraad heeft op 28 juli jl. haar zorgen geuit over de inname van olievelden door o.a. IS(IS) en Jabhat al-Nusra en heeft alle VN-lidstaten opgeroepen olieafname van deze organisaties te voorkomen. Het kabinet onderschrijft dit pleidooi van de VN-Veiligheidsraad en draagt dit in bilaterale contacten uit.

Tientallen IS-strijders zijn, zoals eerder door de regering verklaard, afkomstig uit Nederland. Kan de regering aangeven of er specifiek Nederlandse jihadstrijders betrokken zijn bij de acties van IS in Noord-Irak?

12. Antwoord van het kabinet

Het kabinet monitort, zoals bekend, de Nederlandse jihadstrijders nauwgezet.

Tenslotte willen de leden van de VVD-fractie hun steun uitspreken voor de humanitaire hulp en de extra middelen die Nederland en de EU beschikbaar hebben gesteld.

Inbreng van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie zijn diep geschokt vanwege het vele en grove geweld van de strijders van IS in Irak, vooral tegen minderheden zoals de Yezidi's, christenen en Turkmenen. Van het allergrootste belang is dat er alles aan gedaan wordt om deze slachtoffers te helpen, zonder dat daarbij de spanningen in het land nog verder oplopen.

De leden van de SP hebben kennis genomen van de Amerikaanse aanvallen op posities van IS en de humanitaire hulp die via droppings vanuit de lucht is geleverd. Kan de Minister van Buitenlandse Zaken aangeven welke doelen zijn bestookt en welke humanitaire hulp precies op welke plek is bezorgd? Hoe staan beide in verhouding tot elkaar? Zijn de aanvallen op IS nodig om humanitaire hulp te leveren of is dit (deels) omwille van andere redenen? Hoe kijkt de Minister hier tegenaan?

13. Antwoord van het kabinet

De Verenigde Staten voeren de huidige acties in Irak uit met twee doelen: het voorkomen van een humanitaire ramp en het beschermen van Amerikaanse burgers in Irak. Voor de visie van het kabinet hierop wordt verwezen naar antwoord 2. De Verenigde Staten bombarderen met name artilleriestellingen en konvoien van IS(IS)-voertuigen op verschillende plaatsen waar IS(IS) oprukt in de richting van de grens met Iraaks Koerdistan. Ook hebben Amerikaanse toestellen precisiebombardementen uitgevoerd rond Sinjar, waar duizenden Yezidi's vastzitten in de bergen. Humanitaire hulp met behulp van luchtdroppings vindt op dit moment uitsluitend daar plaats. Begeleidende bombardementen op IS(IS)-stellingen rond Sinjar zijn bedoeld om beschietingen van luchtdroppings door IS(IS) tegen te gaan en acties van IS(IS) tegen de Yezidi vluchtelingen in de bergen te voorkomen. Omdat de vluchtelingen zich op verschillende plaatsen bevinden en groepen mensen bovendien steeds in beweging zijn, en ook omdat er via verschillende kanalen wordt getracht hen te bereiken en in veiligheid te brengen, is het niet mogelijk een

uitputtend overzicht te geven van welke humanitaire hulp wie bereikt heeft. Voor verdere beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet naar antwoorden 2, 8 en 14.

Kan ook worden toegelicht wat de actuele situatie is van de tienduizenden Yezidi's die naar de bergen zijn gevlucht? Is er volgens de Minister sprake van (een reële kans op) genocide?

14. Antwoord van het kabinet

Het is niet mogelijk een exacte weergave te geven van de actuele situatie van de minderheden in de bergen bij Sinjar en in het door IS(IS) bezette gebied, omdat groepen mensen er steeds in beweging zijn, IS(IS) in beweging is en er zeer beperkt toegang is tot deze gebieden voor hulpverleners. UNAMI onderhoudt een netwerk van contacten in de door IS(IS) bezette gebieden en beschikt als zodanig over informatie in de vorm van ooggetuigeverslagen, maar het is tot nu toe niet mogelijk gebleken op grond daarvan een volledig beeld te construeren. Wel is zonder meer duidelijk dat de situatie van de Iraakse burgers in de bergen bij Sinjar buitengewoon schrijnend en zorgwekkend is. Het kabinet verwijst voor beantwoording van deze vraag tevens naar antwoord 1 en antwoord 8.

Wat is de actuele situatie van de andere minderheden in het gebied dat onder controle van IS terecht is gekomen? Is er nog steeds acute hulp nodig? Bereikt de hulp ook ontheemde christenen en Turkmenen?

De Minister van Buitenlandse Zaken heeft laten weten dat hij het een goede zaak vindt dat de Amerikanen de Iraakse overheid te hulp schieten om de Irakese bevolking, inclusief de minderheden die nu in het nauw zitten, te beschermen. Kan de Minister toelichten of hij hiermee uitsluitend de humanitaire hulp bedoelt of dat deze opmerking betrekking heeft op alle acties van de Amerikanen?

15. Antwoord van het kabinet

In het algemeen wordt aangenomen dat een grote meerderheid van de bevolking behorende tot minderheden, bestaande uit o.a. christenen, Turkmenen, Yezidi's en Shabaks, de door IS(IS) ingenomen gebieden heeft verlaten of onderweg is naar veiliger oorden. Velen van hen, zoals de christenen uit Mosul en dorpen daaromheen hebben verschillende keren moeten vluchten, doordat IS(IS) na de inname van Mosul vorige week verder noord- en oostwaarts is opgerukt in de richting van de Koerdische grens.

Hulpverlening aan de ontheemden geschiedt onder leiding van de VN en ICRC (zie ook antwoord 3) en er is een keur aan lokale initiatieven op gang gekomen. Nieuwe hulp blijft hard nodig en de logistieke uitdagingen voor de hulpverlenende organisaties en lokale autoriteiten zijn groot. In de Koerdische provincie Dohuk zijn op dit moment meer ontheemden dan de bevolking zelf. Door de bijdrage van USD 500 miljoen van Saoedi-Arabië aan de VN voor humanitaire hulp in Irak beschikt de VN over voldoende fondsen, maar logistiek en uitvoerende capaciteit blijven een uitdaging. UNHCR bouwt nieuwe kampen in Iraaks Koerdistan voor de opvang van ontheemden, van wie de meesten deel uitmaken van minderheden. WFP deelt voedselvoorraden en drinkwater uit in bestaande ontheemdenkampen en op tijdelijke plaatsen van opvang. Vele ontheemden zijn lokaal opgevangen,

onder andere in scholen en kerken. Het Internationale Rode Kruis, na de VN de belangrijkste humanitaire speler, verstrekt basisnoodhulp in de vorm van medicijnen, water, voedsel, onderdak, en non-food items. Er wordt bij de hulpverlening geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende groepen, inclusief christenen en Turkmenen.

Het kabinet steunt de acties van de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Australië om de Iraakse overheid te helpen de bevolking te beschermen. Zowel de humanitaire hulp als de militaire acties dragen bij aan het ledigen van humanitaire nood. Voor verdere beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet onder meer naar antwoord 13.

De leden van de fractie van de SP zien heel duidelijk de noodzaak tot het verlenen van humanitaire hulp aan minderheden in het nauw, maar vinden dat tegelijk goed uitgekeken moet worden dat spanningen in het land niet verder opgevoerd worden. Ziet de Minister dit gevaar ook? Hoe beoordeelt hij tegen dit licht het Amerikaanse optreden?

16. Antwoord van het kabinet

Het kabinet deelt de mening van de SP dat de spanningen in het land niet verder opgevoerd dienen te worden. Voorop staat dat de humanitaire hulp aan de in erbarmelijke omstandigheden verkerende Iraakse burgers urgent verleend moet worden en het kabinet steunt de Amerikaanse inspanningen daartoe. Verder streven de Verenigde Staten, net als het kabinet en de EU, een lange termijn oplossing na, waarin een inclusieve Iraakse overheid, die alle etnische en religieuze groepen in het land representeert, cruciaal is voor een stabiel Irak.

Kan ook worden aangegeven of de Minister het met de leden van de fractie van de SP eens is dat het leveren van hulp bij voorkeur via neutrale organisaties als de VN of bijvoorbeeld het Rode Kruis gebeurt? Is dit mogelijk? Wordt dit bepleit?

17. Antwoord van het kabinet

Het kabinet bepaalt op basis van behoeften en specifieke situaties welk kanaal het meest effectief kan zijn en in aanmerking komt voor een Nederlandse bijdrage, zoals vermeld in het beleidskader voor Humanitaire Hulp dat in maart 2012 in de Kamer behandeld is. Als, zoals in het geval van Irak, de omvang van de ramp en dus van de benodigde hulp groot is, acht het kabinet een bijdrage aan grote VN-organisaties of het Rode Kruis in beginsel het meest effectief. Aangezien de VN door de recente bijdrage van USD 500 miljoen van Saudi-Arabië over voldoende fondsen beschikt, heeft het kabinet een bijdrage via het Rode Kruis beschikbaar gesteld. In internationaal verband is Nederland sinds jaar en dag een van de pleitbezorgers voor effectieve hulpverlening via neutrale hulporganisaties.

Is de Minister het met de leden van de fractie van de SP eens dat de strijders van IS de landen die van buitenaf militair interveniëren (nog meer) als vijand en legitiem doelwit zullen beschouwen? Ziet de Minister ook het gevaar dat de steun voor IS toeneemt zodra zij het doelwit van een militaire interventie zijn?

18. Antwoord van het kabinet

Ja, dit is een reëel risico.

Is de Minister verder bekend wat de voorwaarden van de Amerikanen zijn onder welke zij hun militaire interventie zullen beëindigen? Wat is de strategie van de Amerikanen?

19. Antwoord van het kabinet

De Verenigde Staten voeren de huidige acties in Irak uit met twee doelen: het voorkomen van een humanitaire ramp en het beschermen van Amerikaanse burgers in Irak. De Verenigde Staten geven aan dat er geen militaire oplossing is voor Irak, maar dat alleen een inclusieve Iraakse regering voor een oplossing kan zorgen. Er is geen afgebakende periode voor de luchtaanvallen: zo lang er dreiging bestaat voor Amerikaanse burgers en de humanitaire situatie nog niet is opgelost zullen Amerikaanse vliegtuigen paraat zijn.

De Amerikaanse regering onderzoekt ondertussen of een veilige doorgang gecreëerd kan worden waarlangs de gevluchte Yezidi's vanuit de bergen naar veiliger gebied kunnen komen. Hierover zou overleg zijn geweest met Frankrijk en Groot-Brittannië en mogelijk zou de VN hier een rol bij kunnen spelen. Is de Minister bekend met de huidige stand van zaken? Overweegt Nederland eventueel een bijdrage te leveren aan de totstandkoming van zo'n veilige corridor? Is Nederland om een bijdrage verzocht? Wat is er militair voor nodig om dit voor elkaar te krijgen?

20. Antwoord van het kabinet

Het kabinet verwijst voor beantwoording van deze vraag tevens naar antwoorden 2, 8 en 13. Nederland is niet verzocht om een bijdrage te leveren aan de totstandkoming van een corridor. Het tot stand brengen van een goed functionerende corridor is afhankelijk van een groot aantal factoren, waaronder de omvang en samenstelling van de groep waarvoor de corridor is bedoeld, het terrein, de dreiging en de weersomstandigheden. Duidelijk is dat de verschillende inspanningen, waaronder de militaire interventies van de Verenigde Staten, ertoe hebben geleid dat een aantal mensen in veiligheid is gebracht. Er is op dit moment echter nog geen sprake van een bestendige corridor waarlangs grote groepen mensen die in de Sinjar-regio zijn ingesloten, aan het IS(IS) geweld kunnen ontsnappen.

Welke rechtsbasis bestaat er op dit moment voor een militaire ingreep met dit doel? Is daar een uitspraak van de Veiligheidsraad van de VN voor nodig?

21. Antwoord van het kabinet

De Verenigde Staten bieden op verzoek van de Iraakse overheid hulp om de Iraakse bevolking, inclusief de minderheden die nu in het nauw zitten, te beschermen. In een dergelijke situatie is geen betrokkenheid van de Veiligheidsraad noodzakelijk.

In de brief schrijft de Minister dat op lokaal niveau reeds wordt onderhandeld over een «safe corridor» waardoor vrouwen en kinderen zouden kunnen vertrekken. Kan de Minister aangeven wie hier met wie spreekt? Wordt er gesproken met strijders van IS? Zo ja, welke eisen stellen zij?

22. Antwoord van het kabinet

Zie antwoorden 8, 13 en 20.

De opmars van IS heeft geleid tot erg veel vluchtelingen. Sinds juni raakten maar liefst zeshonderdduizend Irakezen ontheemd. In de brief schrijft de Minister dat er voldoende financiële middelen voorhanden zijn voor de ontheemden, maar er staat ook dat zij zich nog altijd in een schrijnende situatie bevinden. Kennelijk komt hulp vooralsnog niet op de juiste plekken terecht. De leden van de SP-fractie maken zich hier heel grote zorgen over. Kan de Minister toelichten wat er recent voor deze vluchtelingen is gedaan en wat er nu nog moet gebeuren? Ziet de Minister hier een rol voor Nederland weggelegd? Indien dat niet het geval is, kan dan worden verduidelijkt waarom huidige inspanningen op dit terrein al voldoende worden geacht?

23. Antwoord van het kabinet

Door de recente bijdrage van Saoedi-Arabië aan de VN van USD 500 miljoen zijn inderdaad vooralsnog voldoende fondsen beschikbaar. Het probleem bij de hulpverlening is de volatiele situatie op de grond. De hulpverlening via de VN begint op gang te komen (hiervoor verwijst het kabinet ook naar antwoord 3). Het kabinet heeft, gezien het feit dat de VN over voldoende fondsen beschikt, een bijdrage van EUR 400.000 via het Rode Kruis beschikbaar gesteld. Bij beoordeling van Nederlandse hulp wordt gekeken wat de meerwaarde van de Nederlandse hulp is en waar deze het meest nodig is. Aangezien momenteel de nood van de omsingelde Yezidi's op de Sinjar bergen het hoogst is, heeft het kabinet besloten bij te dragen aan humanitaire droppings ten behoeve van de Yezidi's. Aan de grote VN-noodhulporganisaties en ICRC geeft Nederland ook omvangrijke ongeoormerkte bijdragen, mede voor dit soort crisissituaties.

Kan de Minister verder bevestigen dat bij de bombardementen op IS Amerikaans wapentuig is vernield dat eerder in handen van de strijders terecht was gekomen? Welk beeld heeft de Minister van de hoeveelheid wapens in handen van IS dat afkomstig is van de VS en de EU? Is de Minister het met de leden van de fractie van de SP eens dat deze wapens in handen van de opstandelingen eens te meer duidelijk maakt dat wapenleveranties aan de regio gemakkelijk in verkeerde handen vallen? Welke gevolgen moet dit volgens de Minister hebben? Wordt gedacht aan een wapenembargo tegen Irak?

24. Antwoord van het kabinet

Over de omvang en aard van de door IS(IS) buitgemaakte wapensystemen zijn geen exacte gegevens bekend en evenmin details van de jongste Amerikaanse bombardementen. IS(IS) heeft in juni vooral een grote hoeveelheid klein kaliber wapens en munitie buitgemaakt. Ook is er sprake van zwaardere middelen: op het Internet zijn beelden te zien van pantservoertuigen en artillerie-systemen van Amerikaanse makelij (post-2003 geleverd) en van oudere tanks van Russische makelij (vóór 1991 geleverd). Voor zover bekend beschikken de Iraakse strijdkrachten nog niet over zware grondgebonden luchtverdedigingssystemen. In 2013 heeft Irak met Rusland een contract gesloten voor de levering van het mobiele Pantsir-luchtverdedigingssysteem, maar de status van die levering is onduidelijk. Het is onwaarschijnlijk dat IS(IS) hierop de hand heeft weten te leggen. Overigens geldt voor alle

zware wapensystemen dat deze veel onderhoud en expertise vereisen, waardoor het de vraag is of IS(IS) de eventueel buitgemaakte systemen ook op langere termijn effectief zal kunnen gebruiken. Er geldt nog altijd een wapenembargo op Irak, zij het dat daaronder een uitzondering is gemaakt voor leveranties aan de Iraakse regering. Ook dan spreekt echter voor zich dat het kabinet de criteria uit het gemeenschappelijk toetsingskader met grote zorgvuldigheid toepast onder de huidige omstandigheden. Voor Irak gold dat ook al voor de inval door IS(IS). Voor verdere beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet naar antwoord 5.

De leden van de fractie van de SP horen van de Minister graag of bevestigd kan worden dat IS inmiddels behoorlijk wat olievelden in Irak in handen heeft en dat de beweging hier veel geld aan verdient. In hoeverre brengt dit de olieproductie in Irak in gevaar en welke invloed heeft dit (in potentie) op ontwikkelingen aangaande de olieprijs? Welke rol speelt deze kwestie met betrekking tot de overweging om te komen tot een militaire interventie tegen IS?

25. Antwoord van het kabinet

IS(IS) zou inmiddels twee kleinere olievelden bezetten in Irak (Ainzala en Ajeel), plus twee nog niet ontwikkelde velden. De beide bezette velden produceren normaal gesproken gezamenlijk ongeveer 40.000 vaten ruwe olie per dag. Dat is slechts een klein aandeel van de totale Iraakse productie van ruim 3 miljoen vaten per dag, die met name in het zuiden wordt gewonnen. Omdat IS(IS) niet over de middelen beschikt om op hetzelfde niveau te produceren, zal de opbrengst momenteel waarschijnlijk nog lager zijn. De ruwe olie wordt door IS(IS) via smokkel per truck verhandeld voor direct gebruik. De impact op de olieproductie in Irak is tot dusver klein. Zoals in antwoord 8 aangegeven, heeft de interventie van de Verenigde Staten, naast bescherming van Amerikaanse burgers, tot doel de vluchtelingen op en rond Sinjar te verlossen uit hun benarde positie en een humanitaire ramp te voorkomen.

De leden van de fractie van de SP kunnen niet genoeg benadrukken wat een gruwelijke gevolgen de opmars van IS heeft voor met name de minderheden in Irak. Dat deze strijders een halt wordt toegezegd is broodnodig. Tegelijk valt op dat de Iraakse regering bij haar strijd tegen IS veel burgerdoden veroorzaakt. Ook wijzen mensenrechtenorganisaties erop dat het land, in navolging van het Syrische regime van Bashar Assad, vatenbommen inzet tegen de eigen bevolking. Kan de Minister dit bevestigen? Wordt Irak hierop aangesproken? Wordt dit veroordeeld? De Iraakse regering krijgt in de strijd tegen IS steun van sjiiitische milities, die geregeld dood en verderf zaaien onder soennitische Irakezen. Kan de Minister aangeven welk beeld hij heeft van de relaties tussen de centrale autoriteiten en deze milities? Wordt Irak ook aangesproken op misdaden van milities? Wat wordt door de Iraakse autoriteiten hiertegen ondernomen?

26. Antwoord van het kabinet

Het kabinet is op de hoogte van berichten zoals deze, maar beschikt niet over onafhankelijke informatie die dit bevestigt. Het kabinet roept alle strijdende partijen in het conflict op om het internationaal humanitair recht en de mensenrechten te

respecteren, en is van mening dat mogelijke internationale misdrijven moeten worden onderzocht en de daders vervolgd.

De sektarische strijd in Irak kent strijdgroepen van velerlei pluimage met diverse en wisselende loyaliteiten. Het is bovendien evident dat de Iraakse regering de huidige geweldsspiraal niet onder controle heeft, waardoor veel misdrijven – van zowel soennitische als sjiiitische milities – onbestraft blijven. Dit leidt tot een situatie waarin regeringsstrijdkrachten en o.a. een aantal sjiiitische milities bepaalde gedeelde belangen hebben, bijvoorbeeld het bestrijden van IS(IS). Op andere punten zijn de belangen soms tegengesteld. Daarom varieert het sterk hoe verschillende rivaliserende sjiiitische milities zich ten opzichte van elkaar en de Iraakse overheid verhouden.

De leden van de fractie van de SP zijn ervan overtuigd dat enkel een politieke oplossing een einde kan maken aan de ontstane crisis als gevolg van de opkomst van IS in Irak. De kern van het probleem is, aldus deze leden, dat de soennitische bevolkingsgroep de afgelopen jaren dermate is onderdrukt en sociaaleconomisch is uitgesloten dat IS relatief veel aanhang kon verwerven. Ziet de Minister dit ook zo? Kan de Minister ook een inschatting geven van de populariteit van IS onder de soennitische bevolking van Irak? Welke steun krijgt de groep van andere gewapende soennitische milities? Kan de Minister aangeven welk perspectief hij momenteel ziet op toenadering tussen de verschillende bevolkingsgroepen in Irak, met name tussen de sjiieten en de soennieten?

27. Antwoord van het kabinet

Zoals aan uw Kamer geschreven in de Kamerbrief over de stand van zaken in Irak en de opmars van IS(IS) d.d. 16 juni 2014 ziet ook het kabinet het harde optreden van de veiligheidstroepen en de politieke marginalisering van delen van de soennitische bevolking als voedingsbodem voor radicalisering. IS(IS) misbruikt de antipathie tegen Maliki onder deze delen van de bevolking en vindt bij bepaalde elementen weerklank. De sektarische strijd in Irak wordt gevoerd door een scala aan groeperingen waarvan sommige soennitische groepen samen werken met IS(IS). Andere soennitische groepen bestrijden IS(IS) juist weer vanwege het in hun ogen te radicale karakter van de groep. Het kabinet is van mening dat een lange termijn oplossing voor de crisis in Irak en toenadering tussen de strijdende partijen alleen bereikt kan worden onder een nieuwe, inclusieve regering die alle etnische en religieuze groeperingen in het land vertegenwoordigt. Zie tevens antwoorden 4 en 16.

De leden van de fractie van de SP vragen de Minister ten slotte of hij het zeer zorgelijke bericht in de Duitse pers kan bevestigen dat er onlangs een bijeenkomst van IS in Turkije was? Kan de Minister het beleid van Turkije ten opzichte van IS toelichten? Wordt hun aanwezigheid op Turks grondgebied door de centrale autoriteiten gefaciliteerd? Beschouwt Turkije IS als een terroristische organisatie? Staat het op een lijst van terroristische organisaties? Is de Minister bereid hierover bij zijn Turkse collega's opheldering over te vragen?

28. Antwoord van het kabinet

Het kabinet kan dit bericht niet bevestigen. Turkije voelt, net als Nederland, een mogelijke dreiging van jihadistische strijders. Nederland en Turkije hebben hier een gemeenschappelijk belang

en werken samen bij de bestrijding van terroristische organisaties, door de veiligheidsrisico's van radicale groepen in conflictgebieden tegen te gaan en van personen die tot dergelijke organisaties willen toetreden. Daarnaast blijkt ook uit het feit dat Turkije onlangs IS(IS) op de lijst van terroristische organisaties heeft geplaatst, dat het de bestrijding van dergelijke groepen serieus neemt.

Het kabinet heeft geen aanwijzingen dat Turkije steun verleent aan IS(IS). Dit onderwerp is door het kabinet meerdere malen aan de orde gesteld, onder meer in gesprekken met de Turkse Minister van Buitenlandse Zaken Davutoğlu en diens collega voor Europese Zaken Cavusoğlu. Turkije ontkent stellig en ondubbelzinnig dat het steun verleent aan jihadisten.

Inbreng van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben met afschuw de recente ontwikkelingen in Irak gevolgd. De verschrikkelijke wijze waarop minderheden uit grote delen van Irak worden verdreven, opgejaagd en gedood, getuigt van een immense humanitaire catastrofe. De PVV-leden reageren met walging op de berichtgeving dat er zelfs mensen levend begraven worden door de ISIS-barbaren. Als gevolg van het horrorscenario dat zich nu in Irak afspeelt hebben de leden van de PVV-fractie de volgende opmerkingen en vragen.

Bij de leden van de PVV-fractie zijn er ernstige zorgen over het lot van de tienduizenden gevluchte christenen en Yazidi's. Onder meer nabij Sinjar zijn enorme groepen mensen de bergen in gevlucht om uit de moordlustige klauwen te blijven van terreurbeweging ISIS. Kan de Minister van Buitenlandse Zaken aangeven hoe groot de groep ontheemden is die in een uiterste poging in leven te blijven de bergen zijn ingetrokken? Hoeveel mensen zijn er inmiddels door de Koerdische strijdkrachten bevrijd door middel van een met bombardementen gecreëerde veilige corridor? Hoe groot is de groep die nog in de bergen gevangen zit? Kan de grote groep achterblijvers ook middels deze veilige doorgang gered worden?

29. Antwoord van het kabinet

Precieze cijfers zijn onbekend, maar schattingen van de VN gaan ervan uit dat er tot 50.000 mensen de bergen in zijn gevlucht. Het kabinet verwijst voor het antwoord op deze vragen ook naar antwoorden 8, 13 en 20.

Kloppen de berichten dat honderden vrouwen van de Yazidi-bevolking zijn ontvoerd en naar Mosul zijn gebracht? Wat is er bij de Minister bekend over hun lot? Heeft ISIS eerder grote groepen vrouwen ontvoerd of betreft het hier een nieuwe barbaarse handelwijze? Klopt het bericht dat er vrouwen en kinderen levend zijn begraven? Kunt u de horrorverhalen van de Iraakse autoriteiten over deze verschrikkelijke massamoorden bevestigen?

30. Antwoord van het kabinet

Duidelijk is dat sprake is van groot menselijk lijden, onder de Yazidi's maar ook onder andere bevolkingsgroepen. Het kabinet kent de horrorverhalen, maar beschikt op dit moment niet over onafhankelijke bronnen die bovengenoemde berichten kunnen bevestigen.

Waarom spreekt de Minister niet over mogelijke genocide in tegenstelling tot de VS en enkele andere landen? Waarom kan de Minister op dit punt geen eigenstandig oordeel geven?

31. Antwoord van het kabinet

Het kabinet is doordrongen van de ernst van de situatie in Noord-Irak en is van mening dat IS(IS) vermoedelijk verantwoordelijk is voor zeer ernstige internationale misdrijven, zoals oorlogsmisdrijven, misdaden tegen de menselijkheid en genocide. Naar het oordeel van het kabinet moet de eerste prioriteit daarom liggen bij het voorkomen van verdere escalatie en het bieden van hulp.

In de brief van de Minister staat dat de Iraakse regering in samenwerking met het World Food Programme (WFP) pogingen heeft ondernomen om hulpgoederen te droppen bij de ontheemden. Waarom lukt het maar in beperkte mate deze goederen af te leveren? Lukt het de VS wel de hulpgoederen op de juiste plek en in de juiste handen af te leveren?

32. Antwoord van het kabinet

Technische- en veiligheidsredenen liggen ten grondslag aan de problemen met het afwerpen van WFP-goederen. De Iraakse luchtmacht en ook Koerdische militaire helikopters doen droppings op de Sinjar-bergen vanuit de lucht, maar dit wordt bemoeilijkt door beschietingen vanuit IS(IS)-stellingen op de grond, met name aan de zuidkant van de bergen. Hierdoor worden goederen vaak van grote hoogte afgeworpen. Daarnaast ontbreekt het vaak aan de juiste uitrusting, zoals parachutes en pallets. De droppings van de Amerikaanse en Britse luchtmachten hebben meer succes. Het kabinet verwijst tevens naar antwoorden 1, 2, 8 en 13 over de situatie op de bergen rond Sinjar en de hulpinspanningen aldaar.

Het daadkrachtig optreden van de VS kan op de volledige steun rekenen van de PVV-fractie. De leden van de PVV-fractie juichen de luchtaanvallen op ISIS-stellingen toe en zien de terreurbeweging graag met de Iraakse grond gelijk gemaakt worden. Klopt het dat de luchtaanvallen voornamelijk plaatsvinden in de buurt van Erbil en Sinjar? Met welk einddoel moeten de bombardementen op ISIS volgens de Minister plaatsvinden? Moet ISIS wat de Minister betreft alleen een halt worden toegeroepen nabij Erbil en Sinjar, om de burgerbevolking aldaar te beschermen, of is de Minister van mening dat ISIS grootschalig en in heel Irak door luchtaanvallen moet worden bestreden?

33. Antwoord van het kabinet

De Verenigde Staten heeft tot dusver circa 15 luchtaanvallen uitgevoerd rond het Sinjar gebergte en ten westen van Erbil, waarbij F-15Es, F16s, F/A-18s en MQ-1s zijn ingezet. Voor grootschalige luchtaanvallen tegen IS(IS) in heel Irak bestaat op dit moment geen internationale steun. Het vermoeden dat zeer ernstige misdrijven zijn en worden gepleegd noodzaakt tot inzet op preventie, het voorkomen van verdere escalatie en het bieden van hulp. De inspanningen van het kabinet zijn daarop gericht. Voor verdere beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet naar antwoorden 8, 13, 18 en 19.

ISIS heeft in Irak veel militair materieel buitgemaakt dat door de VS was geleverd aan het Iraakse leger. Materieel dat wordt gebruikt voor de jihad en nu mede wordt ingezet tegen onschuldige burgers. Kan de Minister een inschatting maken van het soort en de hoeveelheid militair materieel dat in handen is gevallen van ISIS? Heeft de VS ook luchtafweer geleverd aan het Iraakse leger? Zo ja, is dit ook in handen gevallen van ISIS-terroristen? De leden van de PVV-fractie willen van de Minister horen of dit kabinet beschikt over een goede inlichtingenpositie, zodat een juist afweging gemaakt kan worden om al dan niet over het gebied te vliegen waar de jihadvlag wappert.

34. Antwoord van het kabinet

Voor de beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet naar antwoord 24.

Hoe beoordeelt de Minister de oproep van president Masoud Barzani van de Koerdische autonome regio in Irak aan de internationale gemeenschap om wapens te leveren aan de Koerden? Is de Minister van mening dat de internationale gemeenschap over moet gaan tot dergelijke wapenleveranties. Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Klopt het bericht dat de VS al zijn begonnen met wapenleveranties aan de Koerden? Zo ja, om wat voor wapens gaat het?

35. Antwoord van het kabinet

Volgens het Amerikaanse Ministerie van Defensie wordt een beperkt aantal lichte wapens en ammunitie aan de Koerdische strijdkrachten geleverd. Frankrijk heeft tevens aangekondigd, met instemming van de Iraakse autoriteiten, wapens aan de Koerdische strijdkrachten te gaan leveren. Het Verenigd Koninkrijk heeft gemeld transport van wapens van derde landen naar de Koerdische strijdkrachten te gaan verzorgen. Voor verdere beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet naar antwoorden 5 en 24.

Is de Minister bekend met berichten van eerder dit jaar waaruit zou blijken dat water in Irak is ingezet als wapen door ISIS, met als gevolg dat tienduizenden mensen op de vlucht sloegen? Hoe beoordeelt de Minister het gegeven dat ISIS met de Mosul-dam een massavernietigingswapen in handen heeft? Hoe groot is volgens de Minister de kans dat ISIS dit wapen daadwerkelijk inzet? Wat klopt er van de berichten dat ISIS technici heeft ingezet om de Mosul-dam te repareren?

36. Antwoord van het kabinet

Ja, het kabinet is bekend met deze berichten en het kabinet erkent dat de inzet van water als wapen, bijvoorbeeld door gebieden onder water te zetten of juist door de aanvoer van water te saboteren, ernstige gevolgen kan hebben. Het kabinet beschikt niet over onafhankelijke en betrouwbare bronnen die bevestigen dat IS(IS) dit wapen reeds heeft ingezet en met welke gevolgen. In diverse media wordt melding gedaan van monteurs die voor reparatiewerkzaamheden aan de dam worden ingezet. Ook deze berichten kunnen niet op grond van betrouwbare bronnen worden bevestigd.

Naast de heerschappij over grote delen van belangrijke rivieren en stuwdammen heeft ISIS zich ook een aantal olievelden eigen gemaakt. Een belangrijke inkomstenbron is hiermee in handen gevallen van de

ISIS-barbaren. De leden van de PVV-fractie zijn bezorgd over deze potentieel grote inkomstenbron en zijn van mening dat er in internationaal verband scherpe afspraken gemaakt moeten worden om te voorkomen dat ISIS de olievelden met succes kan exploiteren. Is de Minister dat met de PVV-fractie eens? Is de Minister bereid zich in te zetten om dit onderwerp op de internationale agenda te zetten? Heeft de Minister aanwijzingen dat ISIS op dit moment al succesvol olie verhandelt? Zo ja, welke groeperingen en landen kopen deze bloedolie?

37. Antwoord van het kabinet

Het kabinet deelt de mening dat het onwenselijk is dat IS(IS) in staat zou zijn om hun ruwe olie op de wereldoliemarkt af te zetten. De internationale gemeenschap heeft hier aandacht voor en er zijn in VN-kader sancties ingesteld om te voorkomen dat IS(IS) olie kan exploiteren (zie ook antwoorden 7, 11 en 25).

Turkije heeft Israël bij monde van premier Erdogan meerdere malen vergeleken met Hitler. De leden van de PVV-fractie zijn wel geschokt maar niet verbaasd over deze uitspraken. Turkije maakt zich liever druk om Gaza dan zich uit te laten over de opmars van terreurorganisatie ISIS, terwijl er volgens Turkse media meer dan 1.000 Turken meevechten met ISIS. Kan de Minister berichten over de grote aantallen Turken bij ISIS bevestigen? Is de Minister het met de PVV-fractie eens dat Erdogan er weinig moeite aan gelegen is de opmars van ISIS te stuiten door grensovergangen nauwlettender te controleren om zo de stroom jihadgangers en wapens naar ISIS stop te zetten? Zo nee, waarom niet?

38. Antwoord van het kabinet

Het kabinet kan dit bericht niet bevestigen. Het kabinet heeft geen aanwijzingen dat Turkije steun verleent aan jihadistische groeperingen, zoals IS(IS). Uit het feit dat Turkije onlangs IS(IS) op de lijst van terroristische organisaties heeft geplaatst, blijkt dat het de bestrijding van deze groep serieus neemt. De Turks-Syrische grens is circa 800 km lang en in bepaalde gebieden onoverzichtelijk, en daardoor moeilijk te bewaken. Voor het antwoord op deze vragen verwijst het kabinet ook naar antwoord 28.

In de brief aan de Kamer schrijft de Minister dat een duurzaam einde aan de crisis in Irak alleen bereikt wordt als Iraakse en regionale leiders hun verantwoordelijkheid nemen. Is het kabinet van mening dat het juist op de weg van Turkije, met Erdogan als regionale leider, zou behoren te liggen om de ISIS-terreur te bestrijden? Zo nee, waarom heeft de regering dan liever dat de VS daar voor op draaien?

39. Antwoord van het kabinet

Het kabinet is van mening dat het voor het duurzaam bestrijden van de crisis in Irak noodzakelijk is dat allereerst de Iraakse leiders hun verantwoordelijkheid nemen en een inclusieve politieke oplossing vinden waaraan alle groepen in Irak deelnemen. De vorming van een inclusieve regering onder de beoogde nieuwe premier al-Abadi is een goede stap in die richting. Turkije is een van de landen in de regio die bijdragen, door eigen maatregelen maar ook door deelname aan internationale fora, aan het verder terugdringen van terroristische organisaties zoals IS(IS). Datzelfde geldt voor de Verenigde Staten, zij het dat het huidige militaire optreden van de Verenigde

Staten beperkt is en gericht op twee duidelijk omschreven doelen: het voorkomen van een humanitaire ramp en het beschermen van Amerikaanse burgers in Irak.

Tot slot de internationale veiligheidsstrategie van dit kabinet. De misdaden die ISIS pleegt in Irak en Syrië zijn barbaars, middeleeuws en mensonterend. De leden van de PVV-fractie constateren al geruime tijd dat er een geweldsexplosie plaatsvindt in een brede gordel van West-Afrika tot in Azië. Deze geweldsexplosie waarvan ISIS het middelpunt lijkt te zijn, heeft de totalitaire islamitische ideologie als brandstof. Onderschrijft dit kabinet deze constatering? Zo nee, hoe wordt door dit kabinet dan verklaard dat ISIS zich bij het realiseren van een islamitische staat baseert op islamitische geschriften en daaruit de middeleeuwse werkwijze ontleent die tienduizenden christenen en Yazidi's bedreigt? Is de Minister inmiddels van mening dat de internationale veiligheidsstrategie toe is aan een grondige herziening? Is de huidige humanitaire ramp voor de Minister nu eindelijk voldoende bewijs om aan de Internationale veiligheidsstrategie een speerpunt toe te voegen, gericht op het terugdringen van islamitisch geweld, zoals eerder door de PVV bepleit? Zo nee, waarom niet?

40. Antwoord van het kabinet

De Internationale Veiligheidsstrategie heeft een geografische focus op instabiele regio's nabij Europa. Het kabinet voert, geleid op deze focus, een gericht beleid op Syrië en Irak om bij te dragen aan de-escalatie van het conflict. Het huidige conflict is geen aanleiding om de Internationale Veiligheidsstrategie te herzien.

Inbreng van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie maken zich grote zorgen over de misdaden die ISIS begaat in Irak en in Syrië tegen Yazidi's, tegen Christenen, tegen krijgsgevangenen die in groepen geëxecuteerd worden, tegen vrouwen, ja eigenlijk tegen iedereen, die niet precies hun gedeformeerde waardenpatroon deelt.

De wereld zou zich hier de wijze woorden van Diedrich Bonhoeffer ter harte moeten nemen: «Zwijgen tegenover het kwaad is het kwade zelf... Niet spreken is ook spreken. Niet handelen is ook een vorm van handelen.»

Deze misdaden zijn al maanden duidelijk voor de hele wereld. ISIS publiceert ze regelmatig zelf met foto's en filmmateriaal. Half juni zijn bij Tikrit honderden soldaten geëxecuteerd en na de inname van de miljoenenstad Mosul begonnen de moorden op minderheden zoals Shabakken, Turkmenen, Yazidi's en Christenen al snel. Huizen werden gemarkeerd en er volgden deadlines voor bekering. Het woord «deadline» was ook een doodsbedreiging: geen bekering betekent de dood.

Dit leidde tot een massale en onmiddellijke vlucht van minderheden uit Mosul en uit de Niniveh vlakte, waaruit de Koerdische Peshmerga zich op merkwaardige wijze hadden teruggetrokken.

Sindsdien zien we hemeltergende beelden van mensen die lange tochten maken in de hoop veiligheid te bereiken, terwijl ze onder vuur van sluipschutters zitten en geen eten of drinken hebben. In het Sinjar gebergte zitten mensen als ratten in de val.

De leden van de CDA-fractie hebben voor deze terreur maar één woord: een poging tot genocide op deze minderheden en andersdenkenden is de bedoeling of is al in volle gang. De Amerikaanse president, de Britse premier en de Franse Minister van Buitenlandse Zaken hebben dat ook gemeld en zij hebben tevens actie ondernomen. Waarom durft de Nederlandse regering niet uit te spreken dat ISIS (vermoedelijk) bezig is met een genocide op minderheden in haar gebied? De leden van deze fractie nodigen de regering uit dit uitgebreid te beargumenteren.

De leden van de CDA-fractie zijn ook verbaasd over de zinsnede: «Als blijkt dat ernstige misdaden zoals genocide of misdrijven tegen de menselijkheid zijn gepleegd, dan moeten die onderzocht en de daders vervolgd worden. Het kabinet steunt op dit punt de oproep van Hoge Vertegenwoordiger van de EU Ashton van vandaag, 10 augustus 2014.»

De leden van de CDA fractie verzoeken de regering nu aan te geven:

- Of zij de mening deelt dat ISIS bezig is een genocide te plegen en dat dat voorkomen c.q. gestopt moet worden;
- Hoe de regering alle genocideconventies, alsmede de responsibility to protect interpreteert en of de Nederlandse regering van mening is dat er een verantwoordelijkheid rust op de internationale gemeenschap om deze genocide te stoppen. En of Nederland, dat in haar Grondwet (artikel 90) bevordering van de ontwikkeling van de internationale rechtsorde heeft staan, daarin ook een rol heeft.

Indien de regering nog niet bereid is zich uit te spreken over het vermoeden tot genocide, dan vragen de leden van de CDA-fractie op welke wijze de internationale gemeenschap moet optreden bij een genocide die wordt uitgevoerd. Welke lessen zijn in deze getrokken uit Rwanda, uit de Tweede Wereldoorlog?

En tot slot vragen deze leden wie volgens de regering moet aangeven dat genocide en/of misdrijven tegen de menselijkheid gepleegd zijn en op welke termijn dat zou moeten gebeuren om het ondubbelzinnig vastgesteld te krijgen.

41. Antwoord van het kabinet

Het kabinet is van mening dat IS(IS) vermoedelijk verantwoordelijk is voor zeer ernstige internationale misdrijven, zoals oorlogsmisdrijven, misdaden tegen de menselijkheid en genocide. De vaststelling dat in juridische zin sprake is van oorlogsmisdrijven, misdrijven tegen de menselijkheid of genocide is voorbehouden aan de rechter, de kwalificatie van de situatie door het kabinet is daarvoor niet bepalend. Voor het kabinet is het vermoeden dat zeer ernstige misdrijven zijn en worden gepleegd voldoende reden om nu de hoogste prioriteit te geven aan preventie, het voorkomen van verdere escalatie en het bieden van hulp.

Er is tussen de drie zeer ernstige internationale misdrijven (oorlogsmisdrijven, misdaden tegen de menselijkheid en genocide) geen sprake van een onderscheid in strafwaardigheid. Het een is niet erger dan het ander, het zijn zeer ernstige misdrijven die zoveel afschuw wekken in de internationale gemeenschap dat ze op internationaal niveau strafbaar zijn gesteld. Zoals bekend is strafrecht in beginsel nationaal maar deze misdrijven zijn zo ernstig dat er internationale strafbaarstelling is. In dat verband wordt verwezen naar het Statuut voor het Strafhof dat uitgaat van de gelijke strafwaardigheid van deze

misdrijven (artikelen 5–8), en de Nederlandse strafbaarstelling in de Wet Internationale Misdrijven.

**Het gaat om drie verschillende misdrijven, die alle even veront-
rustend en weerzinwekkend zijn. Het verschil tussen deze drie
misdrijven is relevant voor opsporing en vervolging. Maar in de
huidige situatie gaat het allereerst om preventie, en het staken en
voorkomen van deze misdrijven.**

Nederlandse jihadisten

Bij de Syrië-gangers en ISIS-strijders is, blijkens de antwoorden van Minister Bussemaker van 11 juni op Kamervragen van de PVV-fractie, de studiefinanciering stopgezet. De leden van de CDA-fractie gaan ervan uit dat bijstandsuitkeringen, toeslagen en andere zaken ondertussen ook zijn stopgezet en ontvangen daar graag een bevestiging van. Het feit dat ISIS oorlogsmisdaden beging terwijl wij hier nog spraken over studiefinanciering voor de plegers ervan, laat wel zien dat de reactie niet heel erg adequaat was.

42. Antwoord van het kabinet

Zoals de Minister van Veiligheid en Justitie in zijn brief van 30 juni 2014 (Kamerstuk 29 754, nr. 251) reeds aangaf, zijn en worden de sociale uitkeringen (en andere toelagen zoals studiefinanciering) van alle bekende uitgereisde Nederlandse jihadstrijders stopgezet. Tot dusver gaat het om ruim 30 gevallen.

Nu het vermoeden van genocide, oorlogsmisdrijven en misdaden tegen de menselijkheid (evenals deelname aan een terroristische en criminele organisatie, zijnde ISIS), wel duidelijk is, verzoeken de leden van de CDA-fractie de regering om het OM opdracht te geven een onderzoek naar deze misdrijven te openen tegen alle jihad-gangers onder de Wet Internationale Misdrijven. Immers, deze misdrijven zijn strafbaar, ook als zij in het buitenland zijn begaan. Is de regering daartoe bereid?

43. Antwoord van het kabinet

Partijen of individuen die zich schuldig hebben gemaakt aan internationale misdrijven in Noord-Irak dienen daarvoor verantwoording af te leggen. Nederlandse jihadgangers die zich schuldig hebben gemaakt aan internationale misdrijven, zoals oorlogsmisdrijven, misdaden tegen de menselijkheid of genocide, kunnen hiervoor in Nederland op basis van de Wet Internationale Misdrijven worden vervolgd. Ook kunnen zij worden vervolgd voor andere misdrijven, waaronder ook het misdrijf van deelname aan een terroristische organisatie.

Dit onderwerp heeft de sterke aandacht van het Openbaar Ministerie en de Nationale politie en zij doen onderzoek naar mogelijke strafbare gedragingen door jihadgangers. In dat kader wordt er gekeken naar alle voorkomende misdrijven, zowel terrorisme, internationale misdrijven of commune delicten als moord.

Verder vragen de leden van de CDA-fractie om in overleg met andere EU-landen daar hetzelfde te doen, zodat alle jihad-strijders in het Interpolsysteem gesignaleerd worden en niet meer legaal terug kunnen reizen naar de Europese Unie. Daarmee kunnen we wellicht ook nadere terreuraanvallen, zoals die in Brussel, verhinderen.

44. Antwoord van het kabinet

Nederland onderhoudt nauw contact met Europese partners (als ook relevante derde landen) om de samenwerking op het punt van buitenlandse strijders te versterken. In de Kopgroep Foreign Fighters waar Nederland onderdeel van is, en de EU Counter Terrorism Coordinator een centrale rol speelt, wordt gezocht naar mogelijkheden en instrumenten om het detecteren en tegengaan van «terrorist travel» te verbeteren. De uitwisseling van informatie ter bevordering van signalering is hierbij van cruciaal belang.

De Kopgroep Foreign Fighters heeft hiertoe een aantal maatregelen geïdentificeerd. Deze zien op een (1) optimale en structurele uitwisseling van informatie tussen de lidstaten die het meest getroffen worden door dit fenomeen, (2) het inzetten van reisgegevens (PNR data), (3) het versterken van het Europol Focal Point on Terrorist Travel en (4) het versterken van het Schengen Informatie Systeem (SIS-II). Het SIS-II wordt specifiek met het oog op het tegengaan van jihadgang versterkt. Dit zal ook het signaleren van jihadgangers aan de grens versterken.

Hulp voor de slachtoffers

De leden van de CDA-fractie vinden de inspanningen van de Nederlandse regering in deze te mager. In de begroting heeft de regering maar liefst 150 miljoen euro uitgetrokken om de schuld van genocideverdachte Bashir, de president van Soedan kwijt te schelden, terwijl hier bij een genocide slechts 0,4 miljoen euro beschikbaar gesteld wordt.

De mensen die verstoken zijn van alle hulp en de mensen die veilig gebied bereikt hebben zijn echt alles kwijt en dan lijkt dit toch een zeer bescheiden bijdrage. Is de regering bereid om af te zien van schuldverlichting aan dhr. Bashir en Soedan totdat hij zich meldt in Den Haag voor het Internationaal Strafhof en om dat geld nu in te zetten voor de slachtoffers van deze genocide?

45. Antwoord van het kabinet

Het kabinet ziet geen verband tussen de algemene reservering voor schuldverlichting op de begroting en de beschikbaarheid van financiële middelen voor de huidige crisis in Irak.

De leden van de CDA-fractie gaan er ook vanuit dat de regering ondertussen een besluit genomen heeft over het inzetten van vliegtuigen en dat dat positief is, zodat de ergste nood geledigd kan worden en er niet heel veel meer onnodige en onschuldige slachtoffers vallen.

Is het verder mogelijk om in Europees verband extra capaciteit in te zetten voor de voedseldroppings en de hulp die in steden als Arbil en Dohak zo dringend noodzakelijk is? Steunt de regering het Franse idee van een humanitaire luchtbrug?

46. Antwoord van het kabinet

De vraag of aanvullende hulp nodig is, en zo ja waar, wordt onder coördinatie van de VN (zie ook antwoord 3) doorlopend bekeken. Door de verschillende bijdragen, met name de Saoedische bijdrage van USD 500 miljoen zijn er (voorlopig) voldoende fondsen. Het grootste probleem op dit moment is de volatiele situatie op de grond en het capaciteitsgebrek. De VN heeft

(Noord-)Irak tot een L3 ramp (hoogste niveau) uitgeroepen, wat onder andere inhoudt dat extra capaciteit zal worden ingezet. Eventuele inzet van extra Europese capaciteit zou in overleg met de VN dienen te geschieden. Voedseldroppings worden verzorgd door verschillende landen: de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Australië.

Algemene reactie op de ISIS-dreiging en het uiteenvallen van Irak

De leden van de CDA-fractie merken op dat zij de onderstaande zin uit de brief van de regering wel van een zeer optimistisch wereldbeeld in Irak vinden getuigen: «Een duurzaam einde aan de politieke- en veiligheids-crisis in Irak, en daarmee hopelijk een einde aan het geweld tegen minderheden, kan uiteindelijk alleen worden bereikt als Iraakse (en regionale) leiders hun verantwoordelijkheid nemen en stappen blijven zetten in de richting van een inclusieve, politieke en duurzame oplossing. Het is in dat opzicht positief dat het Iraakse parlement overeenstemming heeft bereikt over het nieuwe voorzitterschap van het parlement en een nieuwe Iraakse president. Het kabinet spreekt de hoop uit dat deze stappen het begin markeren van een meer constructief politiek proces, waarin alle vreedzame etnische en religieuze groepen, conform de Iraakse Grondwet, een plaats aan tafel krijgen.» Immers, de khalief van de nieuwe zelfbenoemde Islamitische staat zal tot op de jongste dag geen eind willen maken tegen geweld tegen minderheden en hij beheerst een behoorlijk gebied in Irak. Ook dhr. Al-Maliki geeft er geen blijk van dat hij de ernst van de situatie inziet.

Nu Irak en IS niet in staat zijn effectief een inclusieve politiek te voeren, wie moet nu de minderheden daar beschermen? Op welke hulp van de internationale gemeenschap kunnen zij rekenen?

47. Antwoord van het kabinet

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoorden 2, 4 en naar de beantwoording van Kamervragen over de dramatisch zorgelijke situatie van christenen in Mosul (ingezonden 21 juli 2014, Aangangsel Handelingen II 2013/14, nr. 2664).

Meer in het algemeen: deze crisis rond IS zal om een geheel ander veiligheidsbeleid vragen, zowel internationaal als nationaal, dus zowel van Nederland als van de EU. Immers, deze genocide wordt mede gepleegd door meer dan 1000 EU-burgers, die waarschijnlijk ook nog de intentie hebben om terug te keren en dood en verderf te zaaien in Europese steden. Is de regering bereid om in algemene zin aan te geven welke gevolgen de IS-dreiging heeft voor het nationale en internationale veiligheidsbeleid?

48. Antwoord van het kabinet

IS(IS) is een terroristische organisatie die niet alleen in Irak en Syrië actief is maar ook de intentie heeft om in het Westen aanslagen te plegen. De opmars van IS(IS) in Irak en Syrië is buitengewoon zorgelijk. Hoe meer gebied IS(IS) in het Midden Oosten controleert, hoe meer ruimte zij zal hebben om buitenlandse jihadisten op te leiden en deze ook daadwerkelijk in te zetten voor de strijd in dat gebied. Dit draagt bij aan de instabiliteit in de regio. Daarnaast kunnen deze buitenlandse jihadisten uit eigen overweging, dan wel door IS(IS) aangestuurd, aanslagen in het Westen plegen. Dat de dreiging van terugkerende jihadis-

tische strijders uit Syrië niet alleen hypothetisch van aard is, blijkt uit de recente aanslag in Brussel. De opmars van IS(IS) en de steun die Nederlandse jihadisten voor de IS(IS) uitspreken, leidt daarnaast tot spanningen in de Nederlandse samenleving. Naarmate de positie van IS(IS) in het Midden-Oosten sterker wordt, mag worden verwacht dat ook de dreiging die deze groep voor de nationale en internationale veiligheid vormt, groter wordt. In de Kamerbrief «Integrale aanpak jihadisme» van 30 juni jl. (Kamerstuk 29 754, nr. 249) zijn de Nederlandse maatregelen uiteengezet. Zo worden alle beschikbare middelen aangewend om jihadistische uitreis te verhinderen, de risico's van elke terugkerende jihadistische strijder weg te nemen en het werven van nieuwe aanhang tegen te gaan. De dreiging die uitgaat van de jihadistische beweging en de sterker wordende positie van IS(IS) Syrië-gangers vraagt in Nederland om een krachtige aanpak. De eerder geïntensiveerde inzet van de contraterroreerpartners wordt dan ook op alle fronten voortgezet en uitgebouwd. Zie voor het antwoord op deze vraag ook antwoorden 6 en 56.

Toezeggingen

De leden van de CDA-fractie verzoeken tot slot de regering om de volgende toegezegde zaken zo spoedig mogelijk aan de Kamer te sturen, aangezien op deze punten al lang actie is beloofd, maar nog veel te weinig gebeurd:

- Het wetsvoorstel dat het mogelijk maakt om de dubbele nationaliteit te ontnemen. Dat is in juli naar de Raad van State gegaan. Is het mogelijk om dat spoedadvies onmiddellijk te krijgen en is de regering bereid het wetsvoorstel vóór 3 september aanhangig te maken bij de Tweede Kamer, zodat het op zeer korte termijn in behandeling genomen kan worden;

49. Antwoord van het kabinet

Het wetsvoorstel inzake de verruiming van de mogelijkheid tot ontneming en de gronden voor verlies van het Nederlanderschap bij terroristische activiteiten wordt voor advies zo spoedig mogelijk na behandeling in de Rijksministerraad naar de Raad van State gestuurd (motie Dijkhoff c.s. Kamerstuk 29 754, nr. 224).

- De uitvoering van de motie-Segers c.s. (Kamerstuk 29 754, nr. 221) over een onderzoek naar financiële steun vanuit onvrije landen aangenomen. Het WODC zou 6 tot 12 maanden nodig hebben. Die zijn al heel lang voorbij;

50. Antwoord van het kabinet

Het beantwoorden van de vraag in de motie-Segers vereist zeer complex onderzoek. Dergelijk onderzoek is niet eerder uitgevoerd. Er bestaat geen standaard methodologie waarop kan worden teruggevalen. Het onderzoek vraagt om specifieke (financiële) kennis, expertise en een buitenlands netwerk van het onderzoeksbureau. Er zijn weinig onderzoeksinstellingen die dergelijk onderzoek kunnen uitvoeren. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC) heeft het onderzoek uitbesteed aan een internationaal opererend onderzoeksbureau. In het onderzoek worden zeer diverse databronnen over financieringsstromen geraadpleegd. Daarbij gaat het niet alleen om data die in Nederland beschikbaar zijn, maar ook om data die in de financierende (Arabische) landen verzameld moeten worden. Het verzamelen, combineren en analyseren van de

gegevens uit deze databronnen vergt de nodige tijd. Gezien de tijd die er nodig was voor de ontwikkeling van de methodologie, de gedegen selectie van een onderzoekspartner met de vereiste specifieke kennis en een onderzoek dat zich voor een belangrijk deel in het buitenland afspeelt zal het onderzoeksrapport na de zomer worden opgeleverd.

- Het briefadvies van de RMO dat de heer Asscher op 13 december heeft gevraagd over zaken als ontneming van ANBI-status van radicalen. Naar verluidt is dat advies al lang klaar.

51. Antwoord van het kabinet

De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) is gevraagd een verkenning van instrumenten op te stellen om als overheid de buitenlandse financiering van moskeeën en gebedshuizen (indirect) te beïnvloeden, in het besef dat directe overheidsinmenging in bestuursamenstelling en financiering van moskeeën mogelijk noch wenselijk is. Eind juni heeft de RMO het concept briefadvies «De kaders van de rechtsstaat. Over buitenlandse financiering van moskeeën en gebedshuizen» afgerond. Het advies handelt in den brede over het vraagstuk van overheidsbemoeienis met betrekking tot externe financiering van moskeeën en gaat niet in op specifieke instrumenten. Een kabinetsreactie op het advies wordt op dit moment voorbereid en zal tegelijk met het briefadvies in september 2014 aan uw Kamer toegaan.

Inbreng van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie zijn geschokt over de opmars en het optreden van IS(IS) in het algemeen en in Noord-Irak in het bijzonder. Zij regeren met afschuw op het systematisch toegepaste geweld tegen minderheden, waaronder de Yezidi's en christenen. Dit is geweld dat iedere beschrijving tart. Deze dreigende genocide moet worden gestopt.

De bovengenoemde leden verwelkomen daarom het ingrijpen van de Verenigde Staten, dat zich zowel richt op het stoppen van de opmars van IS(IS) via bombardementen als op het aanvoeren van noodhulp via droppings. Het kabinet heeft aangegeven te onderzoeken of Nederland een bijdrage kan leveren aan strategisch transport van goederen. Wanneer verwacht het kabinet dit onderzoek af te ronden? Overweegt het kabinet ook een bijdrage te leveren, zoals Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk dat doen, aan de Amerikaanse luchtaanvallen? Op welke wijze wordt gepoogd in EU-verband steun te geven aan de voedseldroppings en luchtaanvallen?

52. Antwoord van het kabinet

Voor de beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet naar antwoord 2.

De leden van de D66-fractie verwelkomen de additionele noodhulp die het kabinet vrijmaakt. Zij hopen dat de Yezidi, christenen en andere minderheden uiteindelijk kunnen terugkeren naar hun woonplaatsen en geboortegrond, aangezien hun geschiedenis, voorvaderen, heilige plaatsen en tradities daar liggen. Mocht dat echter niet mogelijk zijn, dan hoopt de D66-fractie dat het kabinet bereid is tot (tijdelijke) opname van vluchtelingen uit Noord-Irak.

Het kabinet geeft aan de gebeurtenissen in Noord-Irak vooralsnog niet te willen kwalificeren als dreigende of mogelijke genocide. De Amerikaanse

president Obama, de Britse premier Cameron en de Franse Minister van Buitenlandse Zaken Fabius doen dat echter nadrukkelijk wel. Kan het kabinet verklaren waarom het hier een ander standpunt inneemt dan belangrijke Nederlandse bondgenoten? Welke aanwijzingen heeft het kabinet dat hier géén sprake is van een dreigende genocide? Is het kabinet het met de D66-fractie eens dat het voorkomen van genocide een van de belangrijkste verantwoordelijkheden van de internationale gemeenschap is?

53. Antwoord van het kabinet

Het kabinet is van mening dat IS(IS) vermoedelijk verantwoordelijk is voor zeer ernstige internationale misdrijven, zoals oorlogsmisdrijven, misdaden tegen de menselijkheid en genocide. Het vermoeden dat zeer ernstige misdrijven zijn en worden gepleegd noodzaakt tot inzet op preventie, het voorkomen van verdere escalatie en het bieden van hulp.

De D66-fractie pleit er voor om te onderzoeken in hoeverre mensen met een Nederlands/Europees paspoort in de regio betrokken zijn bij gepleegde misdaden. Is het kabinet bereid om dit te doen? In hoeverre kunnen Nederlandse jihadgangers onder de Wet internationale misdrijven aangepakt worden inzake deelname aan genocide, oorlogsmisdaden (doodschieten krijgsgevangenen) en misdaden tegen de menselijkheid?

54. Antwoord van het kabinet

Partijen of individuen die zich schuldig hebben gemaakt aan internationale misdrijven in Noord-Irak dienen daarvoor verantwoording af te leggen. Nederlandse jihadgangers die zich schuldig hebben gemaakt aan internationale misdrijven, zoals genocide, misdrijven tegen de menselijkheid of oorlogsmisdrijven kunnen hiervoor in Nederland op basis van de Wet Internationale Misdrijven worden vervolgd. Ook kunnen zij worden vervolgd voor andere misdrijven, waaronder terrorisme gerelateerde misdrijven. Dit onderwerp heeft de aandacht van het Openbaar Ministerie en de Nationale politie die hier onderzoek naar doen.

In EU-verband worden mogelijkheden om het opsporen en voorkomen van «terrorist travel» te verbeteren onderzocht waarbij de uitwisseling van informatie ter bevordering van signalering van cruciaal belang is.

Zoals gemeld in de brief van de NCTV van 30 juni 2014 (Kamerstuk 29 754 nr. 251) worden, op basis van uniforme criteria, de uitwisseling van gegevens van Europese jihadgangers geïntensiveerd ten behoeve van betere signalering. Voorts zal voor gerichte signalering van jihadgangers het bestaande Schengen Informatie Systeem worden versterkt.

Voor de beantwoording van deze vragen verwijst het kabinet ook naar antwoorden 14, 41 t/m 44.

De D66-fractie kijkt met frustratie naar het optreden van de Iraakse premier Maliki. Zijn land heeft te maken met grootschalig geweld van de extremistische jihadisten van ISIS in het noorden en het westen en de roep om zijn aftreden wordt mede daardoor steeds sterker, maar de Iraakse premier wil van geen wijken weten. In een televisieverklaring kondigde hij zelfs aan de nieuwe president van het land, Fouad Massoum, aan te klagen. Hoe beoordeelt het kabinet het optreden van premier

Maliki? Hoe beoordeelt het kabinet de uitspraak van het federale hof in Irak, de hoogste rechtbank in het land, die heeft geoordeeld dat doordat Maliki's blok de grootste was bij de verkiezingen in april, hij een derde termijn zou mogen krijgen als premier? Op welke wijze tracht Nederland en de EU om een duurzaam einde te maken aan deze politieke crisis?

55. Antwoord van het kabinet

Het kabinet heeft kennisgenomen van de uitspraak van het federale hof in Irak. Intussen is de politieke situatie in Bagdad gewijzigd, met de voordracht door President Masoum van kandidaat-premier Haider al-Abadi, die intussen op redelijk brede steun in binnen- en buitenland lijkt te kunnen rekenen. Daarmee is de politieke situatie in Irak nog niet gestabiliseerd, maar er is een stap gezet die het kabinet verwelkomt (zie ook antwoorden 4 en 10). De EU, de Verenigde Staten en andere partners, waaronder uit de regio, blijven de Iraakse leiders oproepen om gezamenlijk een einde aan de politieke crisis te maken.

Tot slot, wijzen de leden van de D66-fractie op de verregaande implicaties van de opmars IS(IS) in het Midden Oosten. Op welke wijze wil het kabinet deze opmars in EU-verband en met andere bondgenoten een halt toe roepen?

56. Antwoord van het kabinet

De implicaties van de opmars van IS(IS) in Irak en de regio vereisen samenwerking in EU-verband en met bondgenoten. Stabilisatie van de regio en de bestrijding van IS(IS) vergen een geïntegreerde inzet bestaande uit bestrijding van IS(IS) en het wegnemen van de voedingsbodem voor IS(IS). Het kabinet ondersteunt een EU-inzet t.a.v. het bestrijden van terrorisme, bestaande uit preventie, identificatie en detectie, strafrechtelijke reacties en samenwerking met derde landen. Het kabinet richt zich in EU-verband voornamelijk op het aanpakken van de financiering van terroristische organisaties zoals IS(IS) en spoort ook in EU-verband derde landen aan om VN-sancties t.a.v. IS(IS) volledig toe te passen en na te leven. De EU heeft al meerdere malen het belang van een inclusief politiek proces in Irak benadrukt. Alleen daarmee kan de voedingsbodem voor IS(IS) worden weggenomen en kan Irak zelf alle krachten bundelen om IS(IS) een halt toe te roepen. De EU steunt Irak de komende jaren actief bij de ontwikkeling van een stabiele, inclusieve samenleving. De EU heeft voor de periode 2014–2020 een budget van 78 miljoen euro beschikbaar, bovenop 22 miljoen euro uit de vorige periode. Om een verdere spillover in de regio, zoals naar Jordanië en Libanon, te voorkomen, levert de EU onder andere via het Europees Nabuurschapsbeleid politieke en financiële steun aan deze landen.

Nederland en Marokko hebben in het kader van het Global Counter Terrorism Forum (GCTF) een initiatief gestart wat zich richt op «Foreign Terrorist Fighters». Het initiatief beoogt internationale samenwerking te bevorderen, o.m. door uitwisseling van «good practices» op het gebied van opsporing en vervolging van Foreign Terrorist Fighters, alsmede op het voorkomen van jihadgang. Een succesvolle eerste bijeenkomst heeft eerder dit jaar plaatsgevonden in Den Haag.

Inbreng van de fractie van de ChristenUnie

De fractie van de ChristenUnie heeft met teleurstelling kennis genomen van de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken van 7 augustus jl. over de humanitaire nood van de minderheden in Irak. Allereerst betreurt de fractie van de ChristenUnie ten zeerste de dramatische situatie van de christenen, Yezidi's en andere minderheden die te lijden hebben, vervolgd en gedood worden door IS (Islamitische Staat) en spreekt zij haar medeleven uit, ook aan de Iraakse gemeenschap in Nederland. De fractie van de ChristenUnie heeft eerder, in 2008, na een werkbezoek aan de Nineve-vlakte, haar grote zorgen uitgesproken over de terreur tegen de minderheden die leven in deze regio en gewaarschuwd voor met name de religieuze zuivering van de christenen aldaar. Deze terreur is niet van deze weken, maar is al sinds 2003 aan de gang. De fractie van de ChristenUnie verwijst hierbij ook naar de brief van ABM welke vandaag, maandag 11 augustus, aan de Minister van Buitenlandse Zaken verzonden is. Ook de Assyrische gemeenschap in Nederland en andere christelijke Iraakse groepen hebben vele malen gewezen op de vervolging door jihadistische groeperingen in Irak de afgelopen jaren. De fractie van de ChristenUnie heeft dan ook de volgende vragen aan met name de Minister van Buitenlandse Zaken:

1. Erkent de Minister nu wel dat er sprake is van systematisch geweld tegen christenen en andere minderheden in Noord-Irak en dat de vervolging en verdrijving van christenen en andere minderheden, ook vóór de aanvallen van IS, al voorkwamen?
2. Erkent de Minister dat hier sprake is van religieuze zuivering en mogelijke genocide tegen deze minderheden, zoals eerder aangegeven door president Obama?
3. Zo ja, welke consequenties heeft de erkenning van de mogelijke genocide voor de internationale gemeenschap en voor Nederland?

57. Antwoord van het kabinet

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van vraag 1 van de fractie van de ChristenUnie naar de beantwoording van Kamervragen over de dramatisch zorgelijke situatie van christenen in Mosul (ingezonden 21 juli 2014, Aanhangsel Handelingen II 2013/14, nr. 2664).

Het kabinet is voorts van mening dat IS(IS) vermoedelijk verantwoordelijk is voor zeer ernstige internationale misdrijven. Dit vermoeden noodzaakt tot inzet op preventie, het voorkomen van verdere escalatie en het bieden van hulp. Voor zover personen betrokken bij het vermoedelijk plegen van internationale misdrijven, zoals oorlogsmisdrijven, misdaden tegen menselijkheid en genocide, zich binnen de Nederlandse rechtsmacht bevinden, kunnen zij vervolgd worden onder de Wet International Misdrijven.

4. Hoe kan de Koerdische Autonome Regio (KAR) ondersteund worden om de honderdduizenden vluchtelingen op te vangen en de KAR te verdedigen tegen IS, en wat kan Nederland daaraan bijdragen?

58. Antwoord van het kabinet

Het kabinet steunt de acties van de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Australië om de Iraaks en

Koerdische overheden te helpen de bevolking, in het bijzonder de Yezidi's maar ook andere groepen, te beschermen. Daarom is besloten een bijdrage te leveren in de vorm van transport van goederen naar de regio, die door de Australische luchtmacht zullen worden ingezet voor droppings boven het Sinjar gebergte. De Koerdische autoriteiten vangen al geruime tijd grote aantallen vluchtelingen op. Het kabinet heeft waardering voor de inspanningen die de Koerdische autoriteiten en gemeenschap zich getroosten om opvang te bieden aan deze grote groepen ontheemden in de Koerdische regio. Het kabinet draagt bij aan deze hulpinspanning, onder meer met een bijdrage van 400.000 via het Rode Kruis. Voor beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet tevens naar antwoorden 2, 5 en 23.

5. Is de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking bereid ook Nederlandse hulporganisaties te financieren met lokale partners in de regio, zodat er hulp geboden kan worden in gebieden die de VN niet kunnen bereiken op dit moment, zoals dit ook gebeurd is in 2008?

59. Antwoord van het kabinet

Voor beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet onder meer naar antwoord 17. Lokale organisaties in de regio zijn nauw betrokken bij de hulp die onder VN-coördinatie wordt geboden. NGO's maken deel uit van het VN-coördinatiemechanisme en VN-programma's worden uitgevoerd door NGO's. Indien blijkt dat de VN niet kan komen in gebieden waar hulp nodig is, zal, evenals het geval is bij *crossborder* hulp voor Syrië, gekeken worden naar mogelijkheden om hulp via Nederlandse NGO's te verstrekken die deze toegang wel hebben. Ook in geval inzet van NGO's meerwaarde heeft zal hulpverlening via dit kanaal worden overwogen.

6. Steunt de Minister van Buitenlandse Zaken de luchtaanvallen van de VS op IS ter bescherming van de minderheden?

7. Zo ja, is Nederland zelf ook bereid hieraan een bijdrage te leveren?

60. Antwoord van het kabinet

Voor de beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet onder meer naar antwoord 2. Een Nederlandse bijdrage aan bombardementen in Irak is niet aan de orde.

8. Is Nederland ook bereid om een bijdrage te leveren aan de voedsel-droppings zoals die nu worden uitgevoerd door de Amerikanen en de Britten? Zo ja, hoe ziet de Minister dit concreet voor zich?

61. Antwoord van het kabinet

Voor de beantwoording van deze vragen verwijst het kabinet naar antwoord 2.

9. Is de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie bereid om de nu gevluchte familieleden van al in Nederland wonende Iraakse vluchtelingen, met name de meest kwetsbaren, uit te nodigen om tijdelijk naar Nederland te komen om te worden opgevangen door hun familieleden of anderszins?

10. Is de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie ook bereid om na het eerdere besluit om asielzoekers niet langer terug te sturen naar het IS-gebied, nu ook geen asielzoekers meer terug te sturen naar de Nineveh-vlakte en de KAR, gezien de verslechterende veiligheidssituatie op dit moment?

62. Antwoord van het kabinet

Voor vreemdelingen die door de vlucht uit het land van herkomst van elkaar gescheiden zijn, heeft Nederland het nareisbeleid. Het nareisbeleid maakt het mogelijk dat leden van het kerngezin (echtgenoot, partner of kinderen) van in Nederland wonende Iraakse vluchtelingen zich kunnen herenigen met het familielid dat in Nederland woont. Zowel de gezinsleden als het familielid in Nederland kunnen daartoe een aanvraag indienen, maar deze aanvraag moet dan binnen drie maanden plaatsvinden nadat de asielvergunning is verleend aan het familielid in Nederland. In de overige gevallen geldt het reguliere gezinsherenigingsbeleid.

Het is niet wenselijk en mogelijk om in aanvulling op het bestaande beleid, een extra regeling voor tijdelijke opvang te voorzien, uitsluitend voor deze specifieke groep vreemdelingen. In eerdere brieven die van het kabinet aan uw Kamer op 29 oktober en 29 november 2013 (resp. Kamerstuk 19 637, nr. 1744 en Kamerstuk 19 637, nr. 1762) naar aanleiding van een soortgelijke vraag voor tijdelijke opvang van gevluchte Syriërs bij familieleden tot en met de tweede graad in Nederland, is uiteengezet welke juridische risico's en uitvoeringsimplicaties een dergelijke regeling met zich mee kan brengen.

De Nederlandse ambassade in Bagdad en het liaisonkantoor in Erbil zijn overigens slechts zeer beperkt consulaire inzetbaar.

In zijn brief aan uw Kamer van 29 juli jl. (Kamerstuk 19 637 nr. 1879) heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie toegelicht welke gevolgen de opmars in Irak heeft voor de beoordeling van de asielaanvragen van Irakezen in Nederland. De beoordeling van asielaanvragen van Irakezen die afkomstig zijn uit gebieden in Irak die de facto niet (meer) onder het dagelijks bestuur staan van de Iraakse of Koerdische autoriteiten, wordt uitgesteld totdat het nieuwe ambtsbericht over Irak is verschenen. Het gaat dan om gebieden waar IS(IS) (en/of andere gewapende soennitische groeperingen die met IS(IS) samenwerken) de facto de controle heeft verworven. Deze gebieden staan niet vast en voor zover gebieden uit de Nineveh-vlakte en de KAR ook in handen zijn van IS(IS), zal de beoordeling van de asielaanvraag van Iraakse asielzoekers uit deze gebieden worden aangehouden. Als er op basis van het individuele asielrelaas van Iraakse asielzoekers afkomstig uit deze gebieden, aanleiding bestaat om een positieve beslissing te nemen over de asielaanvraag, zal dit uiteraard wel gebeuren.

11. Welke maatregelen gaat het kabinet nemen tegen naar Nederland terugkerende jihadstrijders die met IS hebben meegevochten in Irak?

63. Antwoord van het kabinet

Tegen Nederlandse terugkerende Jihadstrijders worden verschillende maatregelen genomen, ook in de strafrechtelijke sfeer. Nederlandse jihadgangers die zich schuldig hebben gemaakt aan

internationale misdrijven, zoals genocide of misdrijven tegen de menselijkheid, kunnen hiervoor in Nederland op basis van de Wet Internationale Misdrijven worden vervolgd. Ook kunnen zij worden vervolgd voor andere misdrijven, waaronder ook het misdrijf van deelname aan een terroristische organisatie. Dit onderwerp heeft de sterke aandacht van het Openbaar Ministerie en de Nationale politie en zij doen onderzoek naar mogelijke strafbare gedragingen door jihadgangers. In dat kader wordt er gekeken naar alle voorkomende misdrijven, zowel terrorisme, internationale misdrijven of commune delicten als moord. Verder wordt voor beantwoording van deze vraag verwezen naar antwoord 12.

12. Kan het kabinet pleiten voor een snel internationaal onderzoek naar de wapenleveranties en financiering van IS zodat tegen de betrokken landen actie ondernomen kan worden om dit tegen te gaan?

64. Antwoord van het kabinet

Het kabinet is voorstander van een onderzoek naar de wapenleveranties en financiering van IS(IS). Het kabinet zal dit in eerste instantie in EU-verband bespreken.

13. Kan de Minister van Buitenlandse Zaken de uitspraken van de leider van de grootste Turkse oppositiepartij CHP bevestigen dat Turkije wapens zou leveren aan IS? Zo ja welke concrete acties gaat hij bilateraal, bijvoorbeeld met betrekking tot onze Patriot-missie, en multilateraal (binnen de NAVO en de EU) ondernemen om deze wapenleveranties te doen stoppen?

65. Antwoord van het kabinet

Het kabinet kan dit bericht niet bevestigen en heeft geen aanwijzingen dat Turkije steun verleent aan jihadistische groeperingen, zoals IS(IS). Uit het feit dat Turkije onlangs IS(IS) op de lijst van terroristische organisaties heeft geplaatst, blijkt dat het de bestrijding van deze groep serieus neemt. Zie verder ook antwoorden 28 en 38.

14. Welke acties gaat Nederland ondernemen in bilateraal en multilateraal verband om sancties te treffen tegen landen als Azerbeidzjan, die olie afnemen van de uit ISIS veroverde oliebronnen?

66. Antwoord van het kabinet

Het is het kabinet niet bekend dat Azerbeidzjan olie afneemt van de uit IS(IS) veroverde oliebronnen. In het belang van de strijd tegen terrorisme heeft de Raad Buitenlandse Zaken op 23 juni jl. op aandringen van Nederland alle staten opgeroepen om de VN-resoluties, op basis waarvan sancties tegen IS(IS) zijn opgelegd, toe te passen en te implementeren. Het kabinet blijft deze boodschap zowel bilateraal als multilateraal uitdragen. Zie ook antwoord 11.

15. Welke acties gaat het kabinet ondernemen om er bilateraal of multilateraal op aan te dringen dat er een regering van nationale eenheid moet komen met vertegenwoordigers van de belangrijkste groepen in Irak, zoals Sjiïeten, Soennieten, Koerden, Christenen en vertegenwoordigers van andere minderheden, zodat er een front gevormd kan worden

tegen de opmars van IS en gewerkt kan worden aan een duurzame oplossing van dit conflict?

67. Antwoord van het kabinet

Het kabinet deelt de mening dat een dergelijke regering van groot belang is voor het vinden van een politieke oplossing voor de huidige crisis in Irak, en het beschouwt het aanwijzen van kandidaat-premier Haidar al-Abadi als een goede eerste stap in die richting. Het kabinet blijft er, evenals andere partners, op aandringen dat een inclusieve en geloofwaardige regering waaraan alle Irakese groepen deelnemen zo spoedig mogelijk tot stand komt.

16. Is de Minister van Buitenlandse Zaken bereid zich na dit conflict in te spannen om de rechten van minderheden in Irak in de praktijk beter te garanderen en te eerbiedigen, zoals dit ook al is vastgelegd in de Iraakse Grondwet?

68. Antwoord van het kabinet

Zoals uw Kamer is meegedeeld in de beantwoording van Kamervragen over de dramatisch zorgelijke situatie van christenen in Mosul (ingezonden 21 juli 2014) met kenmerk (Aanhangsel Handelingen II 2013/14, nr. 2664) zijn zowel bescherming van de rechten van minderheden als vrijheid van godsdienst en levensovertuiging prioritaire onderwerpen van het Nederlands buitenlands beleid. Om die reden krijgt de situatie van kwetsbare etnische en religieuze minderheden, waar dan ook ter wereld, zowel bilateraal als multilateraal voortdurend aandacht van het kabinet.

17. Bestaat er een Nederlandse afdeling van IS en kan deze verboden worden?

69. Antwoord van het kabinet

Neen, er is geen entiteit in Nederland die kan worden beschouwd als een afdeling van IS(IS).

18. Kan de Minister de Kamer een afschrift doen toekomen van het antwoord op de brief, zoals hierboven genoemd, van ABM?

70. Antwoord van het kabinet

Ja. Dit zal uw Kamer toegaan op moment van beantwoording.

Inbreng van de fractie van de SGP

De leden van de SGP-fractie hebben met afschuw, verdriet en verbijstering kennis genomen van de gruwelen die (religieuze) minderheden in Irak moeten ondergaan als gevolg van de opmars van de IS-horde. Met diepe zorg hebben deze leden ook kennisgenomen van de recente verovering door IS van de christelijke stad Qaraqosh, waardoor tienduizenden christenen in levensgevaar zijn geraakt. Alles moet in het werk worden gesteld om deze tragedie te stoppen en de plegers van dit onrecht te straffen.

De leden van de SGP-fractie dringen aan op een zo nauw mogelijke samenwerking met de Koerdische autoriteiten, omdat zij er tot nu toe blijk

van hebben gegeven de vele vluchtelingen adequate bescherming te willen bieden. Op welke wijze kunnen de Koerdische autoriteiten verder worden geholpen om plaats te bieden aan de vele vluchtelingen? Kunnen zij worden geholpen met extra financiële middelen, eventueel wapens of professionele mankracht?

71. Antwoord van het kabinet

Ook het kabinet is de Koerdische autoriteiten erkentelijk voor de vele inspanningen die zij zich getroosten ten behoeve van de vluchtelingen en ontheemden. Zij worden militair ondersteund door de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, zie ook antwoorden 5 en 24. Humanitaire hulp wordt in beginsel niet verstrekt via overheden, gezien de principes van neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid, zie ook antwoord 17. Het kabinet heeft mede daarom besloten een bijdrage te leveren in de vorm van transport van goederen naar de regio, die door de Australische luchtmacht zullen worden ingezet voor droppings boven het Sinjar gebergte. Daarnaast heeft het kabinet EUR 400.000 beschikbaar gesteld via het Nederlandse Rode Kruis, dat wordt aangewend voor activiteiten uitgevoerd door haar lokale zusterorganisatie, en beziet of andere vormen van humanitaire steun nodig zijn (waaronder transport). Onder coördinatie van de VN draagt de gezamenlijke internationale hulpinspanning ertoe bij dat de Koerdische autoriteiten deze crisis niet alleen tegemoet hoeven te treden.

De leden van de SGP-fractie informeren in dit licht voorts of de Iraakse regering inderdaad voluit meewerkt met de Koerdische autoriteiten of dat hier nog steeds mogelijkheden worden gefrustreerd, onder meer als het gaat om de levering van wapens en munitie? Wordt er in dit verband voldoende druk uitgeoefend op de Iraakse regering vanuit de internationale gemeenschap?

72. Antwoord van het kabinet

Zoals gemeld aan uw Kamer in de Kamerbrief van 7 augustus 2014 met Kamerstuk 23 432, nr. 386 gaf de Iraakse regering op aandringen van het kabinet en bij monde van de Iraakse ambassadeur aan interne geschillen met de Koerden terzijde te schuiven en samen op te trekken om deze crisis het hoofd te bieden. Ook in dit licht merkt het kabinet op dat een langdurige oplossing gezocht moet worden in de politieke sfeer, waarvoor het aanwijzen van kandidaat-premier al-Abadi een goede eerste stap is.

De leden van de SGP-fractie maken zich zorgen over de relatief timide opstelling van de Europese Unie, terwijl er in Irak een massamoord op religieuze minderheden gaande is, die nota bene mede wordt gepleegd met behulp van strijders uit Europese lidstaten. Hoe valt deze opstelling te verklaren? Waar is het gevoel van verantwoordelijkheid bij de Europese leiders? Is de Minister van Buitenlandse Zaken bereid om deze zorgen over te brengen aan EU-buitenlandgezant Ashton en aan te dringen op een fermere opstelling? Wil de Minister zich ervoor sterk maken dat de EU zich tevens uitspreekt over de vraag of de strijders van IS zich schuldig maken aan genocide, onder meer jegens de religieuze minderheden?

73. Antwoord van het kabinet

De EU en HV Ashton hebben zich verscheidene malen uitgesproken over de situatie in Irak; onder meer in de conclusies van de Raad Buitenlandse Zaken van 23 juni jl. en in de verschillende verklaringen van de EDEO, op onder meer 4 en 10 augustus jl. over de verslechterende situatie in Noord-Irak. In deze laatste verklaring stelt HV Ashton dat mensenrechtenschendingen en mogelijke misdaden tegen de menselijkheid voortvarend moeten worden onderzocht, zodat de daders ter verantwoording kunnen worden geroepen. Dit is in lijn met het kabinetsstandpunt dat het vermoeden dat zeer ernstige misdrijven zijn en worden gepleegd noodzaakt tot inzet op preventie, het voorkomen van verdere escalatie en het bieden van hulp.

Ook is de situatie in Irak uitgebreid besproken tijdens de ingelaste vergadering van het Politiek en Veiligheidscomité (PVC) van de EU op 12 augustus jl. Zoals aangegeven in antwoord 9 verwelkomt de PVC de inspanningen van de VS en partners om de opmars van IS(IS) te stoppen en toegang te faciliteren voor humanitaire hulp. De PVC herhaalde het belang van een politieke oplossing in de huidige crisis en de noodzaak om voortvarend een inclusieve regering te vormen. Ook ging het, zoals in antwoord 9 aangegeven, in op het verzoek voor militaire steun van de Koerdische regionale regering aan enkele EU-lidstaten. De EU onderneemt nu verdere actie. Mede op verzoek van het kabinet is een extra Raad Buitenlandse Zaken hierover ingepland op 15 augustus. Het kabinet pleit voor een daadkrachtig en gemeenschappelijk optreden van de EU om verdere escalatie te voorkomen en daar waar mogelijk gecoördineerd hulp te bieden.

De leden van de SGP-fractie vragen in dit verband voorts of ook vanuit de Europese lidstaten – in navolging van de VS – voedseldroppings kunnen worden uitgevoerd en noodhulp kan worden gegeven op plaatsen waar veel vluchtelingen vastzitten. Welke mogelijkheden liggen hier?

74. Antwoord van het kabinet

Het kabinet verwijst voor de beantwoording van deze vraag naar antwoorden 2, 8 en 46.

De leden van de SGP-fractie hebben met instemming geconstateerd dat de VS inmiddels militaire acties zijn begonnen tegen IS. Op welke wijze kan aan de VS (militaire) bijstand worden geboden in haar (militaire) acties om IS te stoppen? Hebben de Europese lidstaten daartoe de (militaire) capaciteit? Is het denkbaar dat de Europese lidstaten tenminste een deel van de financiële lasten hiervan voor hun rekening nemen? Welke afstemming en mate van overleg vindt hierover plaats met de VS?

75. Antwoord van het kabinet

Nederland heeft geen verzoek van de VS ontvangen om hen militair bijstand te verlenen voor hun luchtaanvallen om de opmars van IS(IS) te stoppen. EU-lidstaten bezien een dergelijk verzoek eventueel afzonderlijk. Eventuele financiële lasten worden door de deelnemende lidstaten zelf gedragen. Noodzaak tot goede afstemming in het algemeen tussen de EU-lidstaten en ook met partners zoals de VS is onder meer aan de orde geweest tijdens de ingelaste vergadering van de PVC op 12 augustus jl.

Het kabinet verwijst voor verdere beantwoording van deze vraag naar antwoord 2.

Inbreng van de fractie van de Groep Bontes/Van Klaveren

De leden van de Groep Bontes/Van Klaveren staan achter het militaire ingrijpen door de Verenigde Staten.

Terreurgroep ISIS (tegenwoordig IS) vormt een meer dan barbaarse groepering die uit naam van de islam de meest gruwelijke misdaden begaat. Verkrachtingen, slavernij en massa-executies zijn aan de orde van de dag. Christenen en Yezidi's worden verdreven en op beestachtige wijze omgebracht. Ingrijpen was en is absoluut noodzakelijk. De Amerikanen bezigden al het woord «genocide». Deelt het kabinet deze terechte duiding? Is hier ook volgens de Minister sprake van genocide?

76. Antwoord van het kabinet

Het kabinet is van mening dat IS(IS) vermoedelijk verantwoordelijk is voor zeer ernstige internationale misdrijven, zoals oorlogsmisdrijven, misdaden tegen de menselijkheid en genocide. Dit vermoeden noodzaakt tot inzet op preventie, het voorkomen van verdere escalatie en het bieden van hulp.

De Minister van Buitenlandse Zaken stelde eerder dat christenen in Syrië niet systematisch worden vervolgd omdat dit niet van overheidswege gebeurt en onder andere deze groep grondwettelijk beschermd wordt. Wellicht dat de Minister niet op de hoogte is van het feit dat groepen en mensen ook systematisch vervolgd kunnen worden door een andere entiteit dan een overheid, maar dat christenen systematisch vervolgd worden in Syrië is helaas een gegeven.

Dat er van de rechtsstaat weinig over is (nog los van de vraag of die rechtsstaat voorheen veel om het lijf had) mag ook duidelijk zijn. Graag horen we of de Minister dat inmiddels ook inziet en of hij eveneens van mening is dat de vervolging van christenen, maar ook Yezidi's en andere groepen in Irak, systematisch van aard is en dat zijn eerdere reactie getuigde van weinig realiteitszin.

77. Antwoord van het kabinet

Het kabinet verwijst naar de beantwoording van Kamervragen over de dramatisch zorgelijke situatie van christenen in Mosul (ingezonden 21 juli 2014) alsmede naar antwoord 14.

De leden van de Groep Bontes/Van Klaveren zijn van mening dat de terreurgroep ISIS vernietigd dient te worden. Er dient onder geen beding een kalifaat te komen. Het Westen mag niet hulpeloos toezien hoe deze barbaren onschuldige burgers afslachten en toewerken naar de vestiging van een terreurstaat. Naast humanitaire hulp in de vorm van voedseldroppings dient Nederland daarom ook in militair opzicht bij te dragen aan het bestrijden van dit kwaad. Hoe kijkt het kabinet aan tegen deze oproep?

78. Antwoord van het kabinet

De inspanningen van de internationale gemeenschap moeten er nu eerst en vooral op gericht zijn het grote menselijk lijden in Irak te verlichten. De oplossing voor het conflict ligt in de regio zelf: een inclusief politiek proces in Irak, stabiliteit in Syrië en een einde aan de inmenging van vele andere landen in de regio

die de instabiliteit vergroten. Voor verdere beantwoording van deze vraag verwijst het kabinet naar antwoorden 5 en 60.

De leden van de fractie van de Groep Bontes/Van Klaveren wijzen verder op het gegeven dat de ontwikkeling van deze islamitische terreurorganisatie niet alleen een regionaal probleem is in het Midden-Oosten maar dat ook de Europese en nationale veiligheid in het geding zijn. Zo vechten onder andere uit Nederland afkomstige jihadistische leden mee. Deelt dit kabinet in die context de visie dat het hier ook een Europese en nationale aangelegenheid betreft? En is het kabinet als gevolg van de recente ontwikkelingen eindelijk bereid in te zetten op administratieve detentie bij terugkeerders, standaard uitzetting van (uit Irak en Syrië) teruggekeerde vreemdelingen en in geval van een dubbele nationaliteit, denaturalisatie en uitzetting? Ook horen de leden van de fractie van de Groep Bontes/Van Klaveren graag hoe dit kabinet oordeelt over de schandalige en totale apathie van de EU.

79. Antwoord van het kabinet

De dreiging die uitgaat van IS(IS) in combinatie met meer dan 1000 jihadgangers vanuit alle landen van de EU zorgt voor een internationale dreigingssituatie. De terugkeer van deze uitreizigers vormt een potentieel gevaar voor de nationale en internationale veiligheid binnen Europa. Er zijn sancties getroffen tegen teruggekeerde jihadstrijders en dit zal blijven gebeuren. Het kabinet is ervan doordrongen dat actie door en samenwerking met bevriende landen, in en buiten de regio, cruciaal is om IS(IS) een halt toe te roepen. Het kabinet staat daarover in contact met verschillende partners, zowel bilateraal als in VN-verband en andere multilaterale fora. Voor verdere beantwoording van deze vraag wordt verwezen naar onder meer antwoorden 9, 41 t/m 44.

De leden van de Groep Bontes/Van Klaveren wijzen het kabinet ten slotte opnieuw op de NAVO-afspraken om 2% van het BNP te besteden aan defensie. Erkent het kabinet dat die afspraak nagekomen dient te worden en ziet zij in dat de mondiale onrust en de groei van het islamitisch terrorisme dit ook noodzakelijk maakt?

80. Antwoord van het kabinet

Het kabinet is van mening dat verdere bezuinigingen op Defensie, gegeven de zich ontwikkelende mondiale veiligheidssituatie, niet voor de hand liggen. Of, en zo ja in welke mate, in de nabije toekomst weer ruimte ontstaat voor verhoging van de Nederlandse defensie-uitgaven, zal moeten worden bezien bij de komende begrotingsbesprekingen.

De leden van de fractie van de Groep Bontes/Van Klaveren willen eindigen met de woorden, toegeschreven aan Edmund Burke: «The only thing necessary for the triumph of evil is for good men doing nothing.»